

Madencilik sektörü 2019 yılı görünümü

Mesut ŞAHİNER¹

Öz

Genel Müdürlüğümüzün “Maden ve Enerji Hammaddelerinde Ulusal ve Uluslararası Üretim, Tüketim, İthalat, İhracat Kriterleri ve Kritik Hammadde Öngörülerini Doğrultusunda Arama ve Araştırma Faaliyetleri Gerçekleştirmek ve Ülkemizdeki Rezerv Güvenilirliğini Sağlamaya Katkıda Bulunmak” stratejik amacı doğrultusunda, arama politikalarının değerlendirilmesine ve önceliklerin belirlenmesine katkıda bulunmak için ülkemiz madencilik sektörünün dış ticaret verileri; ticarete bulunduğu ülkeler, madenlerin miktarları, değerleri, payları ve geçen yıla göre değişimleri derlenmiş ve bu çalışmada özetlenmiştir. Değerlendirme yapılmamış olup kullanıcılar için derlenmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun web sayfasından 03/03/2020 tarihinde indirilen verilerden derlenerek hazırlanmıştır.

1. Türkiye Dış Ticareti

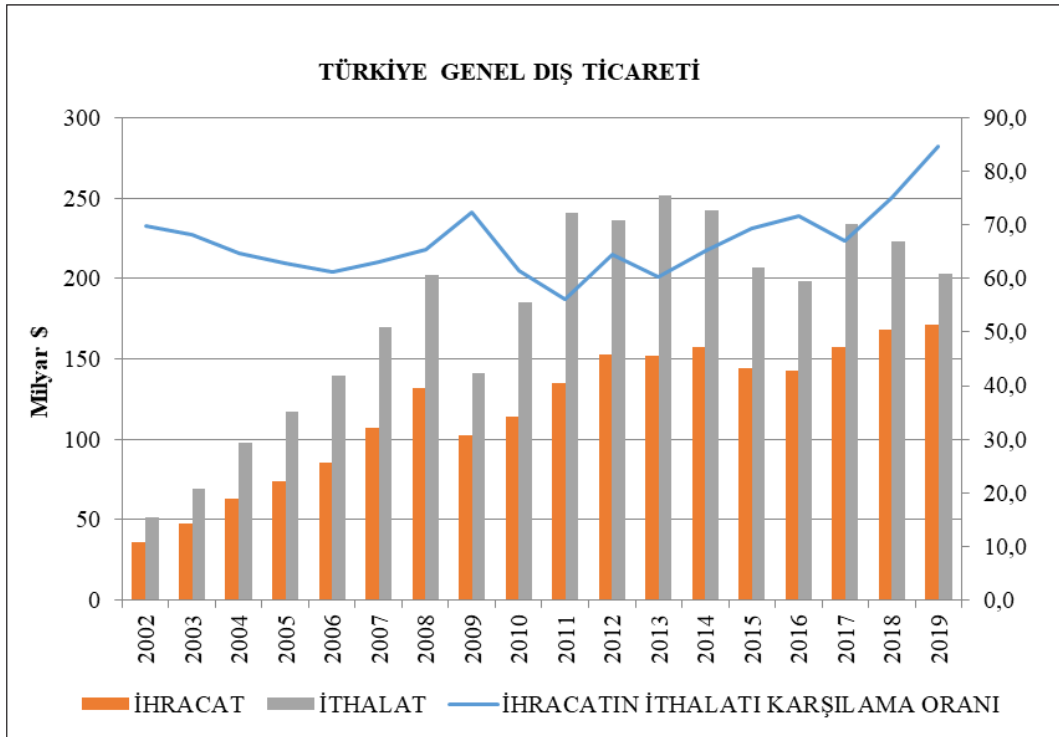
Türkiye'nin 2019 yılı dış ticareti incelendiğinde; ihracatın bir önceki yıla göre %2,13 oranında artarak 171.503.062.745\$, ithalatın ise %9,12 oranında azalarak 202.705.472.928\$ olarak gerçekleştiği

görülmektedir. Buna göre, ihracatın ithalatı karşılama oranı %84,61, dış ticaret açığı ise 31.202.410.183\$ olarak gerçekleşmiştir. İhracatta öne çıkan ülkeler; Almanya, Birleşik Krallık, İtalya, Irak, ABD, İspanya, Fransa, Hollanda, İsrail, Romanya ve Rusya'dır. İthalatta ise; Rusya, Çin, Almanya, Gizli Ülke, ABD, İtalya, Hindistan, Fransa, Güney Kore, Birleşik Krallık, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), İspanya ve Japonya'dır (Şekil 1,2).

1.2. Maden Dış Ticareti

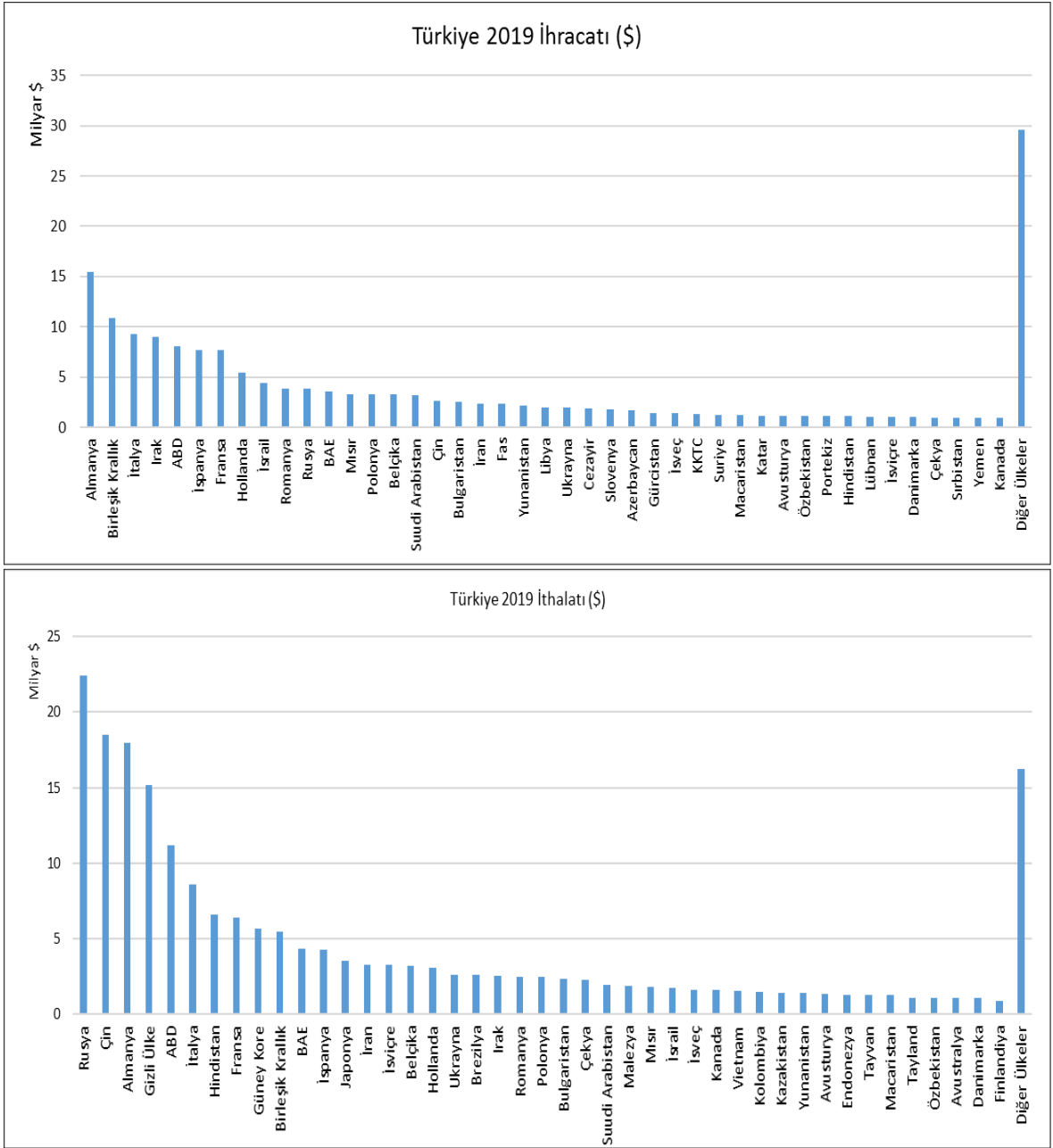
Türkiye'nin 2019 yılı maden dış ticareti incelendiğinde; maden ihracatının geçen yıla göre %14,83 oranında artarak 4.979.348.154\$, ithalatın ise %14,59 oranında azalarak 5.716.271.191\$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Buna göre, ihracatın ithalatı karşılama oranı %87,11, madencilikte dış ticaret açığı ise 736.923.037\$ olarak gerçekleşmiştir. Maden ihracatında öne çıkan ülkeler; Çin, ABD, Hindistan, İspanya, Belçika, İtalya, Suudi Arabistan, Bulgaristan, İsrail ve BAE'dir. Maden ithalatında öne çıkanlar ise; Rusya, Kolombiya, Avustralya, Brezilya, Kanada, Hindistan, ABD, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsveç ve Çin'dir.

Ülkemiz madencilik sektörünün ithalat ve ihracat grafiği şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 1- Yıllara göre Türkiye genel dış ticareti.

¹ Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Fizibilite Etütleri Daire Başkanlığı, Ankara

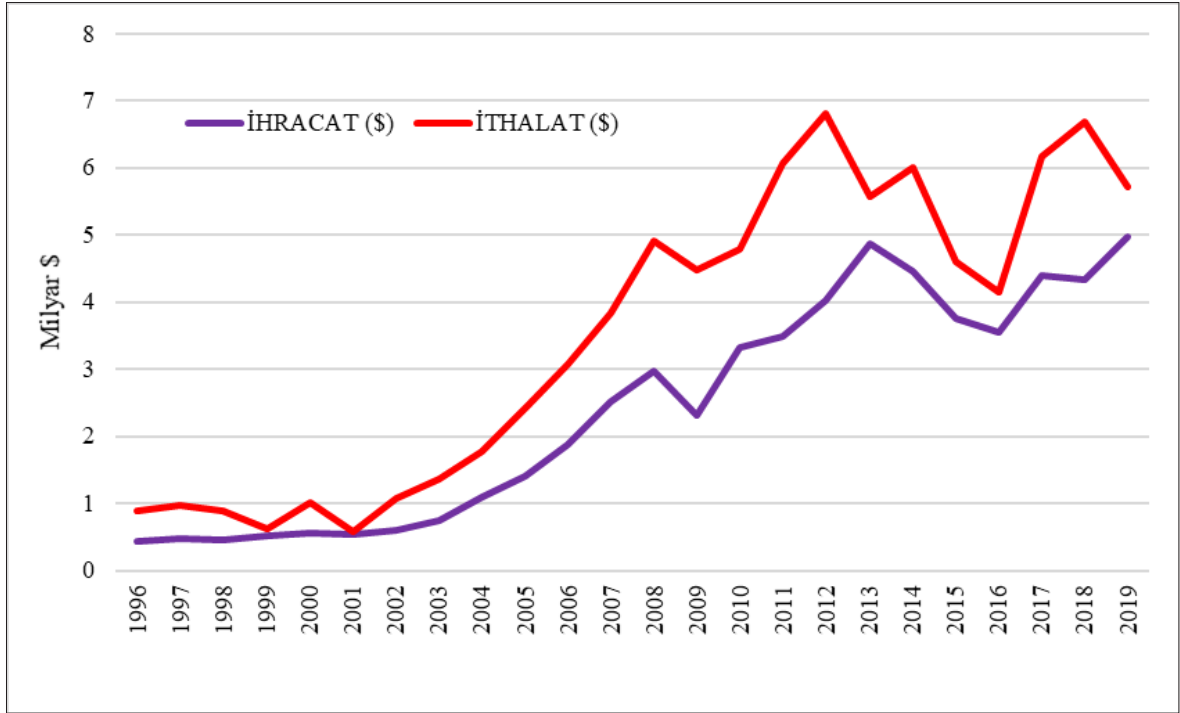
Şekil 2- 2019 yılı dış ticaret yapılan ülkeler.

1.3. Maden İhracatı

TÜİK verilerine göre 2019 yılında 171.503.062.745\$ olarak gerçekleşen ülkemiz toplam ihracatından %2,90 pay alan madencilik sektörü, bir önceki yıla göre %14,89 artarak 4.979.348.154\$ olarak gerçekleşmiştir. İhracatın %54,80'i doğal taşlar, %24,46'sı metalik madenler, %20,53'ü endüstriyel hammaddeler ve geri kalan %0,21'i ise enerji hammaddelerinden oluşmaktadır. 2019 yılında en fazla ihraç edilen maden ürün gruplarını sırasıyla; 12,28 milyon ton ve 2,73 milyar\$ ile doğal taşlar, 6,29 milyon ton ve 1,22 milyar\$ ile metalik cevherler,

16,39 milyon ton ve 1,02 milyar\$ ile endüstriyel mineraller ve en son olarak 73 bin ton ve 10,31 milyar\$ ile enerji hammaddeleri oluşturmaktadır (Şekil 4,5; Çizelge 1,3).

Bu dönemde, işlenmiş mermer 6,6 milyon ton ve 1,69 milyar\$ ile toplam maden ihracatımız içinde en fazla ihraç edilen ürün olurken, ham, kabaca yontulmuş veya blok mermer-traverten 5,06 milyon ton ve 869,59 milyar\$ ile ikinci, çinko cevherleri 734,25 bin ton ve 350,46 milyar\$ ile üçüncü, krom cevheri 1,34 milyon ton ve 225,7 milyar\$ ile dördüncü,

Şekil 3- Yıllara göre maden dış ticareti değeri (\$).

Çizelge 1- Maden dış ticareti (2019).

2019 YILI	İHRACAT		İTHALAT	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER				
Tuzlar	626.994	39.457.359	155.054	6.882.886
Kavrulmamış Demir Piritleri	5.520	525.385	560	265.518
Kükürt	139.519	17.171.188	320.806	35.221.338
Grafit	1.609	1.399.184	10.417	9.215.731
Kum	166.834	7.832.454	1.147.371	45.767.347
Kuars	541.951	79.717.816	6.424	1.751.371
Kuvarzit	5.332	216.049	70	246.770
Kaolin ve Kaolinli killer	190.972	5.622.442	294.677	44.404.827
Bentonit	883.482	89.455.027	1.992	1.283.467
Refrakter Killer	125.564	2.775.626	224.417	23.305.477
Andaluzit, Disten, Sillimanit	19	13.557	13.834	5.264.287
Fosfatlar	26	13.618	1.031.130	83.236.051
Barit	249.876	30.563.151	5.689	2.706.538
Tripolit, Diatomit, Kiselgur	539	155.570	2.026	1.427.340
Pomza (Sünger Taşı)	432.411	22.875.883	3.082	89.667
Zımpara Taşı ve Diğer Tabii Aşındırıcılar	96.230	6.302.344	3.365	1.079.641

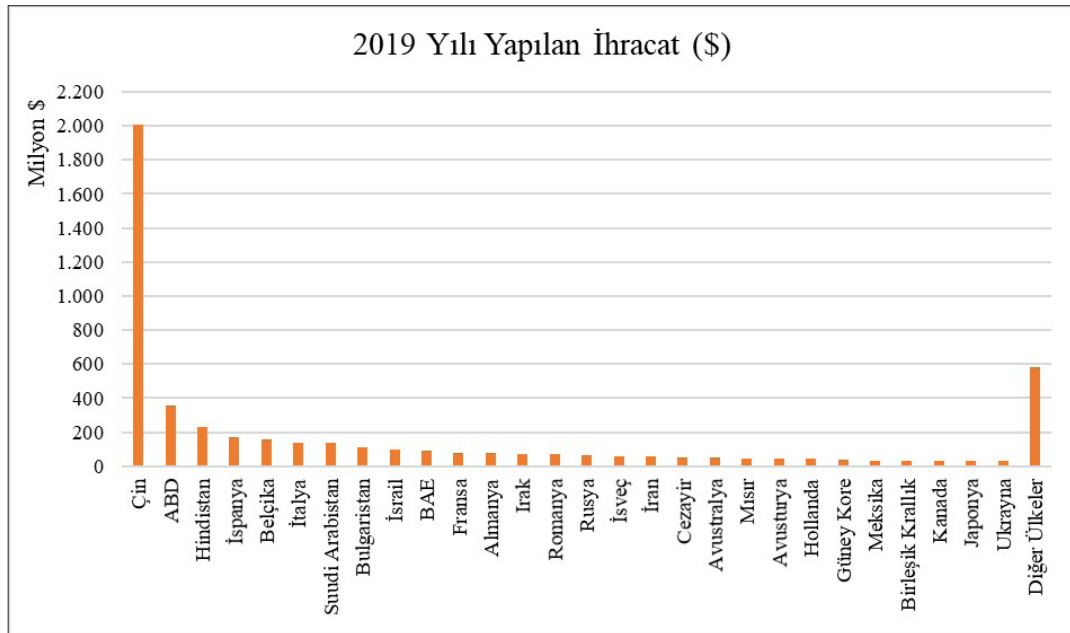
Çizelge 1'in devamı.

2019 YILI	İHRACAT		İTHALAT	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çakıldaşı, Çakmaktaşı, Mıncır, Cüruf, Moloz	886.158	15.482.472	1.038	301.244
Dolomit	60.177	3.090.187	8.382	1.187.996
Manyezit	340.666	82.879.177	76.152	62.290.579
Alçı Taşı, Alçılar	1.170.577	64.726.116	31.087	3.664.668
Kireç ve Kireçtaşları	2.593.103	19.318.611	3.845	1.001.559
Mika	653	204.069	445	549.413
Talk	5.843	2.041.833	27.377	8.758.458
Tabi Boratlar ve Konsantreleri	651.190	207.364.104	0	0
Feldispat	6.344.702	216.532.021	29.255	2.666.440
Florit	2.282	624.007	46.917	10.516.597
Lösit, Nefelin ve Siyenit Nefelin	904	124.264	2.961	1.038.034
Perlit	527.888	31.959.106	172	61.749
Vermikülit	1.039	326.072	4.714	1.860.452
Lüle Taşı	12	17.482	2	2.200
Boya Hammaddeleri	110	12.868	141	39.901
Süs Taşları	10	58.068.380	29	202.291.939
Zirkonyum Silikat	344	752.974	25.056	42.538.422
Tabii Sodyum Sülfat	1	117	0	0
Stronsiyum Sülfat (Selestin)	2.482	257.664	0	0
Diğer Endüstri Mineralleri	333.798	14.397.283	15.288	5.765.886
TOPLAM	16.388.815	1.022.275.460	3.493.774	606.683.793
DOĞAL TAŞLAR				
Mermer, Traverten Ham Blok Ve Plakalar Halinde	5.060.681	869.589.790	18.480	4.426.764
Mermer, İşlenmiş	6.605.718	1.696.076.592	55.108	28.948.695
Traverten, İşlenmiş	321.019	112.123.642	1.659	291.789
Granit, Ham	96.824	9.297.089	2.354	367.434
Granit, İşlenmiş	52.678	10.549.482	140.944	46.822.204
Kayagan Taşı (Arduvaz), Ham	2.808	302.068	1.277	207.823
Kayagan Taşı (Arduvaz), İşlenmiş	6.924	3.976.811	2.944	1.128.534
Yontulmaya Veya İnşaata Elverişli Diğer Taşlar	132.085	26.753.181	6.186	1.632.812
Toplam	12.278.738	2.728.668.655	228.950	83.826.055
METALİK CEVHERLER				
Demir	1.429.724	102.592.139	10.124.300	1.090.280.583
Manganez	46.272	5.672.390	1.802	1.357.763
Bakır	187.423	174.313.805	10.292	15.980.142
Nikel	36.540	1.574.246	0,188	1.780
Kobalt	3	24.332	2	64.778
Alüminyum	1.457.359	44.180.043	38.795	15.626.993

Çizelge 1'in devamı.

2019 YILI	İHRACAT		İTHALAT	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Kurşun	119.125	148.341.339	2.380	875.963
Çinko	734.248	350.457.037	5.587	802.407
Kalay	0,005	158	0	0
Krom	1.315.754	225.703.220	177.406	38.766.350
Tungsten (Volfram)	0	0	0,025	1.553
Molibden	5	56.184	19	290.383
Titanyum	0,16	184	28.737	12.103.107
Gümüş	0	0	0,023	6.313
Diğer Kıymetli Metal Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kıymetli Metal Cevherleri	64.173	132.055.885	4.641	6.093.946
Antimuan	1.778	6.227.462	71	55.194
Demir veya Çeliğin İmalinden Elde Edilen Döküntüler, Cüruf ve Molozlar	895.381	26.895.341	270.764	28.767.905
Diğer Metali Cevherler	0,13	835	15	61.048
TOPLAM	6.287.785	1.218.094.600	10.664.810	1.211.136.208
ENERJİ HAMMADDELERİ				
Taş Kömürü	56.846	6.018.462	38.140.585	3.603.209.813
Linyit	1.442	185.254	0	0
Turba	4.122	923.224	66.653	12.867.931
Koklaşabilir Kömürler	1.042	228.995	652.703	193.489.033
Bitümler	9.913	2.953.504	13.286	5.058.358
TOPLAM	73.365	10.309.439	38.873.228	3.814.625.135
GENEL TOPLAM	35.028.702	4.979.348.154	53.260.762	5.716.271.191

Kaynak : TÜİK,

Şekil 4- 2019 yılı maden ihracatı yapılan ülkeler (\$).

feldispat cevherleri 6,34 milyon ton ve 266,5 milyon\$ ile beşinci, tabi boratlar ve konsantreleri 651 bin ton ve 207,3 milyon\$ ile altıncı, bakır cevheri 187,4 bin ton ve 174,3 milyon\$ ile yedinci, kurşun 119,12 bin ton ve 148,3 milyon\$ ile sekizinci sırada yer almıştır.

2019 yılında madencilik sektörü ihracatının gerçekleştirildiği önemli ülkeler arasında; Çin Halk Cumhuriyeti 2 milyar\$ ve %40,31 payla ilk sırada yer alırken, bu ülkeye olan ihracatımızda bir önceki

yılın aynı dönemine göre %35,92 oranında artış kaydedilmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti'ni sırasıyla, 353,1 milyon\$ ile ABD (%6,65 düşüş), 228 milyon\$ ile Hindistan (%67,67 artış), 167,8 milyon\$ ile İspanya (%7,26 düşüş), 157,96 milyon\$ ile Belçika (%32,19 düşüş), 136,34 milyon\$ ile İtalya (%2,74 artış) ve 135 milyon\$ ile Suudi Arabistan (%21,96 artış) takip etmiştir.

Çizelge 2- 2019 yılı maden ihracatı yapılan ülke payları ve geçen yıla göre değişimi.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değişimi (%)
Çin	9.073.527	2.007.278.678	40,31	35,92
ABD	1.795.632	353.105.966	7,09	-6,65
Hindistan	1.325.852	228.057.253	4,58	67,67
İspanya	2.883.987	167.801.377	3,37	-7,26
Belçika	565.859	157.963.960	3,17	-32,19
İtalya	2.855.114	136.344.962	2,74	0,39
Suudi Arabistan	431.455	135.084.163	2,71	21,96
Bulgaristan	355.483	113.267.231	2,27	45,23
İsrail	643.044	96.223.900	1,93	3,31
BAE	158.221	93.736.149	1,88	9,35
Fransa	493.008	78.710.063	1,58	15,35
Almanya	489.294	75.810.065	1,52	12,78
Irak	441.127	73.941.924	1,48	4,30
Romanya	720.876	68.459.002	1,37	86,74
Rusya Federasyonu	726.052	64.130.463	1,29	31,19
İsveç	493.893	60.786.675	1,22	-16,05
İran	430.684	59.161.481	1,19	-23,60
Cezayir	531.700	52.851.639	1,06	289,21
Avustralya	107.415	49.194.352	0,99	-12,51
Mısır	662.635	45.081.421	0,91	33,99
Avusturya	210.788	42.850.240	0,86	-26,83
Hollanda	465.995	42.415.660	0,85	-6,29
Güney Kore	94.030	35.271.382	0,71	-55,50
Meksika	53.441	34.519.094	0,69	80,49
Birleşik Krallık	147.826	32.934.142	0,66	-4,05
Kanada	264.978	32.057.893	0,64	-21,73
Japonya	58.845	31.713.945	0,64	-17,05
Ukrayna	703.093	30.256.670	0,61	-31,18
Tayvan	113.654	28.582.826	0,57	14,41
Libya	120.926	26.801.190	0,54	122,38
Nijerya	312.492	26.595.183	0,53	33,97

Çizelge 2'nin devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Fas	76.028	21.577.965	0,43	56,98
Yunanistan	292.578	21.380.235	0,43	41,50
Polonya	286.118	21.046.357	0,42	52,12
Katar	40.235	17.763.575	0,36	29,07
Kuveyt	50.062	16.956.534	0,34	0,11
Bangladeş	186.977	16.860.556	0,34	87,05
Vietnam	84.571	15.715.462	0,32	17,51
Malezya	49.449	14.902.940	0,30	-13,79
Gürcistan	215.687	13.976.857	0,28	-0,65
Endonezya	71.378	13.380.501	0,27	-20,69
Sırbistan	121.062	13.192.744	0,26	106,27
Brezilya	148.007	13.101.130	0,26	7,14
Suriye	242.218	12.912.598	0,26	33,12
Antalya Serbest Bölgesi	131.568	12.425.303	0,25	67,67
Hong Kong	23.092	11.929.318	0,24	29,45
Bahreyn	69.001	10.754.021	0,22	-36,53
Finlandiya	18.414	10.560.329	0,21	41,62
Yumurtalık Serbest Bölgesi	2.790.065	10.187.297	0,20	-19,90
Türkmenistan	12.570	9.661.585	0,19	357,63
Portekiz	84.772	9.624.084	0,19	4,34
Özbekistan	15.427	8.804.394	0,18	1.179,18
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	73.271	8.558.853	0,17	-32,06
Tanzanya	60.404	8.327.455	0,17	-43,88
Tayland	34.827	8.080.104	0,16	9,87
Singapur	14.903	8.063.175	0,16	-34,69
Lübnan	145.587	6.841.960	0,14	-9,55
Namibya	14.468	6.704.177	0,13	-67,92
Gana	183.427	6.418.192	0,13	87,18
İrlanda	56.220	6.349.668	0,13	-4,89
Tunus	202.128	6.330.311	0,13	0,92
Pakistan	81.428	6.184.658	0,12	16,10
Mersin Serbest Bölgesi	144.515	6.034.503	0,12	-1,77
Azerbaycan	28.822	5.601.319	0,11	-57,47
Güney Afrika Cumhuriyeti	31.166	5.468.156	0,11	-43,66
Ürdün	94.159	5.241.647	0,11	28,12
Panama	9.364	5.002.089	0,10	97,41
Macaristan	10.044	4.323.761	0,09	61,60
Karadağ	8.005	4.129.392	0,08	285,89
Umman	20.675	4.112.406	0,08	5,22
Kuzey Makedonya	25.643	3.757.044	0,08	18,40

Çizelge 2'nin devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Kazakistan	4.958	3.701.440	0,07	83,99
İzlanda	66.736	3.579.269	0,07	-7,28
Danimarka	26.953	3.428.461	0,07	17,37
Letonya	10.632	3.251.370	0,07	197,74
Gine	168.937	3.202.706	0,06	-2,21
İsviçre	23.399	3.054.323	0,06	-2,28
Çekya	17.518	3.040.974	0,06	147,86
Malta	11.930	2.991.519	0,06	50,26
Hırvatistan	63.249	2.801.965	0,06	-5,11
Dominik Cumhuriyeti	7.054	2.748.210	0,06	50,21
Kongo Demokratik Cumhuriyeti	8.434	2.559.722	0,05	35,78
Kotdivuar	123.601	2.546.775	0,05	92,22
Slovakya	5.992	2.527.582	0,05	-8,09
Arjantin	5.959	2.482.123	0,05	-36,58
Peru	80.194	2.461.669	0,05	1.026,89
Kolombiya	7.786	2.276.256	0,05	14,82
Slovenya	14.868	1.897.485	0,04	-55,52
Norveç	7.047	1.883.161	0,04	-22,02
Nijer	3.808	1.774.069	0,04	-56,40
Bosna-Hersek	8.939	1.614.829	0,03	48,50
Mali	14.508	1.561.315	0,03	-17,46
Sri Lanka	10.526	1.438.064	0,03	-27,24
Çorlu Avrupa Serbest Bölgesi	113.940	1.356.490	0,03	-18,33
Yeni Zelanda	2.650	1.185.039	0,02	-1,74
Kosova	18.604	1.147.804	0,02	130,88
Kongo	9.055	1.136.363	0,02	-13,09
Madagaskar	8.663	1.103.107	0,02	1.797,72
Belarus	6.934	1.091.087	0,02	56,10
Arnavutluk	10.923	990.199	0,02	-33,12
Moritanya	7.309	957.630	0,02	143,19
Senegal	7.728	932.991	0,02	-56,26
Moldova	12.662	927.498	0,02	127,88
Yemen	3.589	804.842	0,02	219,38
Sudan	3.633	766.834	0,02	-2,83
Kostarika	1.439	759.330	0,02	97,34
Filipinler	4.748	718.651	0,01	33,14
Ege Serbest Bölgesi	16.983	713.548	0,01	15,16
Şili	3.448	598.325	0,01	-37,48
Benin	27.501	577.746	0,01	414,03
Kenya	2.602	561.855	0,01	-13,38

Çizelge 2'nin devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Honduras	6.570	536.790	0,01	-14,75
Maldivler	833	526.923	0,01	-77,09
Kamboçya	2.965	513.488	0,01	97,31
Angola	1.685	500.088	0,01	-0,77
Jamaika	641	485.884	0,01	-0,96
Bursa Serbest Bölgesi	5.325	478.434	0,01	39,61
Ekvator	1.845	460.311	0,01	127,07
Kamerun	2.512	411.924	0,01	-11,15
Mozambik	1.676	372.310	0,01	-36,95
Kayseri Serbest Bölgesi	3.153	370.863	0,01	-50,62
Somali	1.100	361.785	0,01	-38,91
Nepal	1.858	344.704	0,01	284,31
Gabon	25.398	343.973	0,01	1.716,22
Filistin Devleti	1.285	335.039	0,01	6,29
Litvanya	1.259	334.064	0,01	-74,78
İstanbul Endüstri ve Tic.Serb.Böl.	1.848	323.555	0,01	87,32
Tacikistan	843	322.613	0,01	-26,60
Kocaeli Serbest Bölgesi	3.039	306.417	0,01	134,12
Mauritius	1.135	299.742	0,01	-0,46
İzmir Serbest Bölgesi	6.011	296.901	0,01	4,04
Etiyopya	884	296.823	0,01	151,78
Barbados	443	280.566	0,01	49,93
Uganda	891	262.953	0,01	103,52
Uruguay	323	239.772	0,00	72,71
Venezuela	615	228.861	0,00	-17,82
Kırgızistan	371	224.247	0,00	8,71
Paraguay	318	198.725	0,00	308,22
Moğolistan	548	191.804	0,00	-9,65
Trinidad ve Tobago	394	189.170	0,00	14,36
Makao	411	176.776	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Guatemala	427	173.284	0,00	-22,59
Bahamalar	197	170.775	0,00	-3,74
Lesotho	1.613	142.238	0,00	-1,21
Antigua ve Barbuda	167	141.256	0,00	59,36
Guyana	1.031	136.667	0,00	-81,27
Britanya Virjin Ad.	636	131.504	0,00	869,08
Cayman Adaları	216	123.769	0,00	26,08
Cibuti	321	121.200	0,00	-82,65
Bermuda	88	120.757	0,00	-68,11

Çizelge 2'nin devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Surinam	985	116.219	0,00	1.667,32
Denizli Serbest Bölgesi	7.978	112.237	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Myanmar	508	112.101	0,00	-80,12
Afganistan	167	107.193	0,00	-54,79
Türk ve Caicos Ad.	109	90.796	0,00	-55,83
Togo	246	82.099	0,00	210,39
Papua Yeni Gine	82	66.935	0,00	2.162,85
Belirlenemeyen Ülke ve Bölgeler	178	63.062	0,00	388,47
El Salvador	177	61.693	0,00	215,00
Aruba	89	60.864	0,00	-43,14
Ekvator Ginesi	858	58.320	0,00	-49,21
Nikaragua	97	52.465	0,00	-9,42
Trakya Serbest Bölgesi	86	51.575	0,00	-28,36
Estonya	333	46.971	0,00	12,84
Küba	127	43.227	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Belize	190	39.921	0,00	3,77
ABD Virjin Adaları	75	38.501	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Liechtenstein	133	38.421	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Güney Sudan	39	34.026	0,00	-68,88
Ruanda	72	32.836	0,00	-42,66
Svaziland	52	28.500	0,00	-97,29
Sierra Leone	53	27.628	0,00	36,89
Anguilla	23	22.376	0,00	-79,95
Malavi	48	20.557	0,00	825,16
Bolivya	27	13.923	0,00	-92,17
Seyşeller	22	13.608	0,00	-73,87
Burkina Faso	46	13.541	0,00	-70,54
Gambiya	31	11.225	0,00	2.566,27
Gaziantep Serbest Bölgesi	165	10.159	0,00	31,34
Çad	13	4.877	0,00	-70,06
Bruney	27	2.756	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Dominik	27	2.501	0,00	-30,14
Lüksemburg	8	1.661	0,00	-94,87
AHL Serbest Bölgesi	10	1.067	0,00	-87,70
St. Kitts ve Nevis	1	704	0,00	-98,15
Komorlar Birliği	4	667	0,00	-86,50

Çizelge 2'nin devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Haiti	6	660	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Trabzon Serbest Bölgesi	37	603	0,00	Geçen yıl ticareti yok
Liberya	0,30	270	0,00	-98,93
Zimbabve	0,002	120	0,00	-98,56
Zambiya	0,22	104	0,00	-99,80
TOPLAM	35.028.702	4.979.348.154	100,00	14,83

1.3.1. İhracatın Maden Gruplarına Göre Dağılımı (2019)

İhracatın maden gruplarına göre dağılımı çizelge 3'te verilmiştir.

Endüstriyel Hammaddeler; 2019 yılı endüstriyel hammadde ihracatı toplamda geçen yıla göre %3,92 düşüş ile 1.022.275.460\$ olarak gerçekleşmiştir. Bunlardan başlıcaları; tuzlar 39,46 milyon\$, kükürt 17,17 milyon\$, kuvars 79,72 milyon\$, bentonit 89,45 milyon\$, barit 30,56 milyon\$, pomza 22,87 milyon\$, manyezit 82,88 milyon\$, alçıtaşı 64,73 milyon\$,

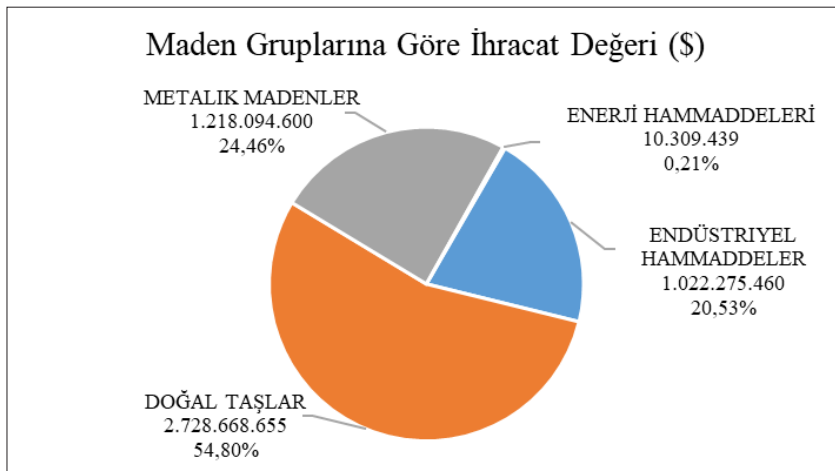
Çizelge 3- İhracatın maden gruplarına göre dağılımı (2019).

	İHRACAT			
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İhracatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Endüstriyel Hammaddeler	16.388.815	1.022.275.460	20,53	-3,92
Doğal Taşlar	12.278.738	2.728.668.655	54,80	42,06
Metalik Madenler	6.287.785	1.218.094.600	24,46	-8,02
Enerji Hammaddeleri	73.365	10.309.439	0,21	-61,85
TOPLAM	35.028.702	4.979.348.154	100	

kireçtaşı 19,32 milyon\$, tabii boratlar ve konsantreleri 207,36 milyon\$, feldispat 216,53 milyon\$, perlit 31,99 milyon\$ ve süstaşları 58,07 milyon\$ dir.

Bu grupta ihracat yaptığımız ülkeler sırasıyla; İspanya (117,16 milyon\$), Çin (96,92 milyon\$), İtalya (92,49 milyon\$), ABD (58,89 milyon\$) ve Hindistan (49,24 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; Hollanda, Rusya Federasyonu, Almanya, İsrail, Nijerya, Ukrayna ve Mısır takip etmektedir.

Doğaltaşlar; 2019 yılı doğaltaş ihracatı toplamda geçen yıla göre %54,8 artış ile 2.728.668.655\$ olarak

Şekil 5- Maden gruplarına göre ihracat değerleri payı.

gerçekleşmiştir. Mermer ve traverten (ham blok ve plakalar halinde) 869,59 milyon\$, işlenmiş mermer 1,69 milyar\$, işlenmiş traverten 112,12 milyon\$, yontulmaya veya inşaata elverişli diğer taşlar 26,75 milyon\$ dir.

Bu grupta ihracat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Çin (1,38 milyar\$), ABD (286,38 milyon\$), Hindistan (177,71 milyon\$), Suudi Arabistan (125,3 milyon\$) ve İsrail (66,06 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; Irak, Fransa, BAE, Avusturalya, İtalya, Almanya, Libya ve Mısır takip etmektedir.

Metalik Cevherler; 2019 yılı metalik cevher ihracatı toplamda %8,02 düşüş ile 1.218.094.600\$ olarak gerçekleşmiştir. Demir 102,59 milyon\$, bakır 174,31 milyon\$, alüminyum 44,18 milyon\$, kurşun 148,34 milyon\$, çinko 350,46 milyon\$, krom 225,7 milyon\$, molibden 56,18 bin\$, antıman 6,23 milyon\$ ve diğer kıymetli metal cevherleri/zenginleştirilmiş kıymetli metal cevherleri 132 milyon\$ dir.

Bu grupta ihracat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Çin (529,57 milyon\$), Belçika (146,48 milyon\$), İran (56 milyon\$), İsveç (53,89 milyon\$) ve Romanya (41,69 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; İspanya, Cezayir, Meksika, Güney Kore, Japonya,

Almanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan ve Polonya takip etmektedir.

Enerji Hammaddeleri; 2019 yılı enerji hammaddeleri ihracatı toplamda %61,85 düşüş ile 10.309.439\$ olarak gerçekleşmiştir. Taşkömürü 6 milyar\$, turba 923 bin\$, koklaşabilir kömürler 229 bin\$ ve bitümler 2,95 milyon\$ dir.

Bu grupta öne çıkan ülkeler sırasıyla; Irak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Suriye, Nijer, Gürcistan ve Rusya Federasyonu'dur (Çizelge 4).

1.3.2. Maden İhracatında İlk On Ürüne Ait Veriler

Maden ihracat ürünlerini değer (\$) bazında ilk 10 ürünü incelediğimizde sıralama; işlenmiş mermer, ham blok ve plakalar halinde mermer ve traverten, çinko, krom, feldispat, tabii boratlar ve konsantreleri, bakır, kurşun, diğer kıymetli metal cevherleri ve zenginleştirilmiş kıymetli metal cevherleri, işlenmiş traverten şeklindedir (Çizelge 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14). İlk 10 üründe toplam 4.132.557.435\$ ihracat geliri elde edilmiştir. Toplam maden ihracatımızın 4.979.348.154\$ olduğu düşünüldüğünde ilk 10 ürün %83 paya sahiptir (Şekil 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16).

Çizelge 4- Maden ihracatının geçen yıla göre değişimi (2019).

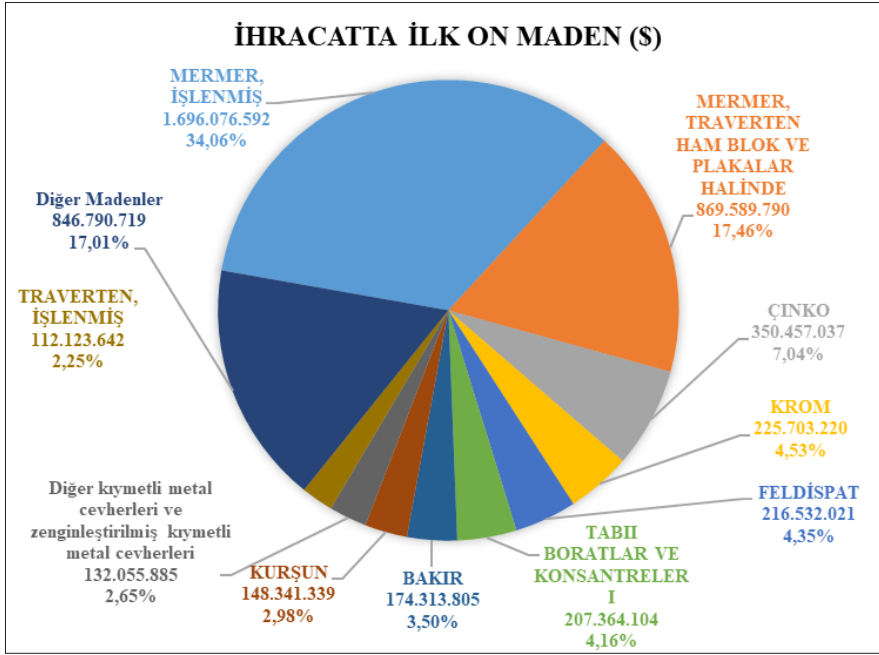
2019 YILI	İHRACAT		İhracatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER				
Tuzlar	626.994	39.457.359	67,16	29,63
Kavrulmamış Demir Piritleri	5.520	525.385	-20,67	-31,58
Kükürt	139.519	17.171.188	1,46	-30,20
Grafit	1.609	1.399.184	-0,92	8,34
Kum	166.834	7.832.454	58,55	28,55
Kuvars	541.951	79.717.816	9,16	8,92
Kuvarsit	5.332	216.049	-86,33	-82,91
Kaolin ve Kaolinli Killer	190.972	5.622.442	108,42	75,51
Bentonit	883.482	89.455.027	27,35	20,37
Refrakter Killer	125.564	2.775.626	-40,04	-45,96
Andaluzit, Disten, Sillimanit	19	13.557	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Fosfatlar	26	13.618	165,23	-81,48
Barit	249.876	30.563.151	-21,87	-24,00

Çizelge 4'ün devamı.

2019 YILI	İHRACAT		İhracatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
Tripolit, Diatomit, Kieselgur	539	155.570	-98,02	-93,26
Pomza (Sünger Taşı)	432.411	22.875.883	21,21	23,58
Zımpara Taşı ve Diğer Tabii Aşındırıcılar	96.230	6.302.344	39,89	20,18
Çakıltası, Çakmaktaşı, Mıncır, Cüruf, Moloz	886.158	15.482.472	93,60	32,90
Dolomit	60.177	3.090.187	110,20	60,58
Manyezit	340.666	82.879.177	-17,09	-37,20
Alçı Taşı, Alçılar	1.170.577	64.726.116	27,67	24,24
Kireç Ve Kireçtaşları	2.593.103	19.318.611	-4,39	15,07
Mika	653	204.069	-15,49	-17,04
Talk	5.843	2.041.833	20,67	12,71
Tabii Boratlar ve Konsantreleri	651.190	207.364.104	-21,52	-24,70
Feldispat	6.344.702	216.532.021	-4,90	5,10
Florit	2.282	624.007	12,31	7,05
Lösit, Nefelin ve Siyenit Nefelin	904	124.264	-58,83	-57,72
Perlit	527.888	31.959.106	7,66	0,44
Vermikülit	1.039	326.072	6,11	6,59
Lüle Taşı	12	17.482	55.536,36	12.568,12
Boya Hammaddeleri	110	12.868	-64,48	-67,86
Süs Taşları	10	58.068.380	-27,53	74,30
Zirkonyum Silikat	344	752.974	300,44	297,53
Tabii Sodyum Sülfat	1	117	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Stronsiyum Sülfat (Selestin)	2	257.664	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Diğer Endüstri Mineralleri	333.798	14.397.283	29,81	11,64
TOPLAM	16.388.815	1.022.275.460	4,29	-3,92
DOĞAL TAŞLAR				
Mermer, Traverten Ham Blok ve Plakalar Halinde	5.060.68	869.589.790	-10,83	-8,84
Mermer, İşlenmiş	6.605.718	1.696.076.592	236,32	110,80
Traverten, İşlenmiş	321.019	112.123.642	-3,39	-9,20
Granit, Ham	96.824	9.297.089	55,64	40,13
Granit, İşlenmiş	52.678	10.549.482	56,56	16,27
Kayagan Taşı (Arduvaz), Ham	2.808	302.068	-34,71	-35,79

Çizelge 4'ün devamı.

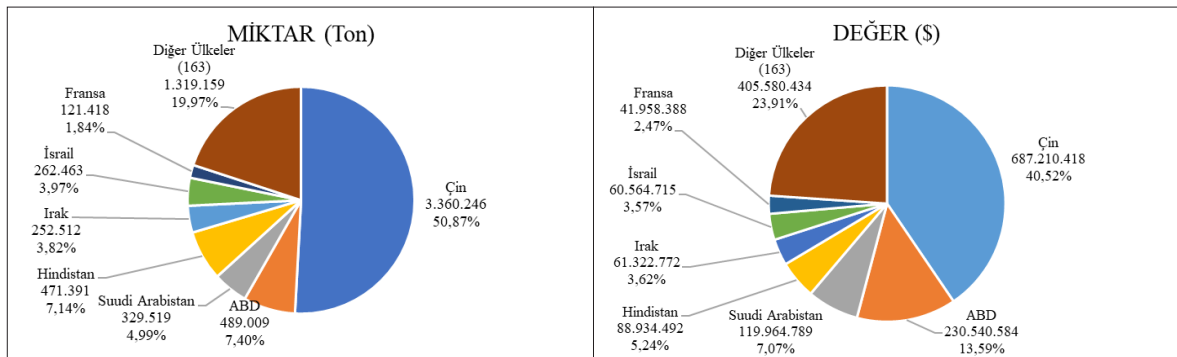
2019 YILI	İHRACAT		İhracatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
Kayağan Taşı (Arduvaz), İşlenmiş	6.924	3.976.811	16,30	0,60
Yontulmaya veya İnşaata Elverişli Diğer Taşlar	132.085	26.753.181	42,10	43,02
TOPLAM	12.278.738	2.728.668.655	50,28	42,06
METALİK CEVHERLER				
Demir	1.429.724	102.592.139	87,55	123,61
Manganez	46.272	5.672.390	-6,35	-14,27
Bakır	187.423	174.313.805	56,60	41,98
Nikel	36.540	1.574.246	292,81	252,58
Kobalt	3	24.332	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Alüminyum	1.457.359	44.180.043	30,01	37,76
Kurşun	119.125	148.341.339	-5,94	-23,74
Çinko	734.248	350.457.037	-24,40	-21,91
Kalay	0,005	158	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Krom	1.315.754	225.703.220	-9,71	-26,35
Molibden	5	56.184	-99,35	-99,23
Titanyum	0,16	184	-99,62	-99,55
Diğer Kıymetli Metal Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kıymetli Metal Cevherleri	64.173	132.055.885	-2,33	4,93
Antimuan	1.778	6.227.462	-34,23	-42,98
Demir Veya Çeliğin İmalinden Elde Edilen Döküntüler, Cüruf ve Molozlar	895.381	26.895.341	16,41	18,62
Diğer Metalik Cevherler	0,13	835	-27,47	-55,73
TOPLAM	6.287.785	1.218.094.600	15,26	-8,02
ENERJİ HAMMADDELERİ				
Taş Kömürü	56.846	6.018.462	-33,37	-40,50
Linyit	1.442	185.254	52,30	101,97
Turba	4.122	923.224	-3,65	11,65
Koklaşabilir Kömürler	1.042	228.995	-96,82	-97,81
Bitümler	9.913	2.953.504	-9,50	-46,80
TOPLAM	73.365	10.309.439	-45,34	-61,85
GENEL TOPLAM	35.028.702	4.979.348.154	18,84	14,83

Şekil 6- Maden ihracatında ilk on madenin değer payları.

Çizelge 5- İşlenmiş mermer.

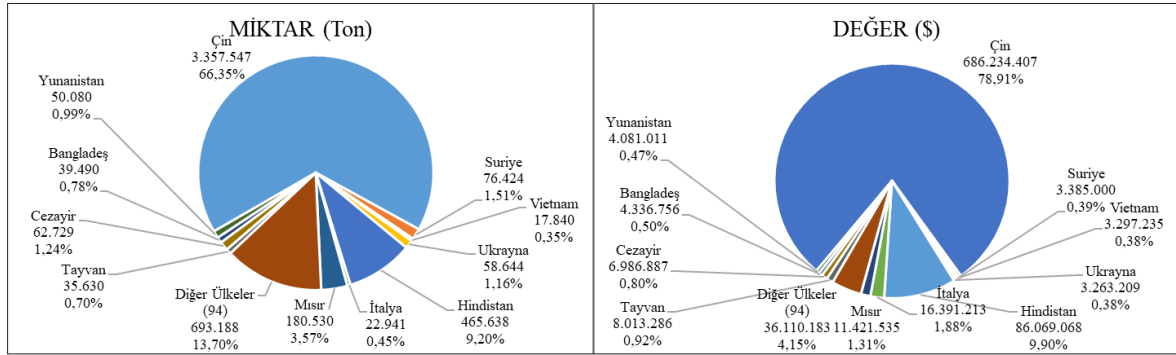
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	3.360.246	687.210.418
ABD	489.009	230.540.584
Suudi Arabistan	329.519	119.964.789
Hindistan	471.391	88.934.492
Irak	252.512	61.322.772
İsrail	262.463	60.564.715
Fransa	121.418	41.958.388
Diğer Ülkeler (163)	1.319.159	405.580.434
Genel Toplam	6.605.718	1.696.076.592

Şekil 7- İşlenmiş mermerin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 6- Mermer, traverten ham blok ve plakalar halinde.

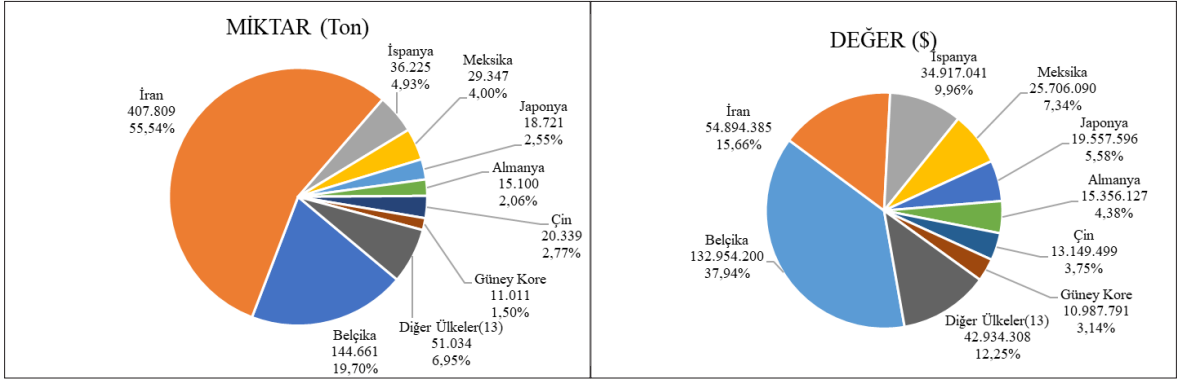
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	3.357.547	686.234.407
Hindistan	465.638	86.069.068
İtalya	22.941	16.391.213
Mısır	180.530	11.421.535
Tayvan	35.630	8.013.286
Cezayir	62.729	6.986.887
Bangladeş	39.490	4.336.756
Yunanistan	50.080	4.081.011
Suriye	76.424	3.385.000
Vietnam	17.840	3.297.235
Ukrayna	58.644	3.263.209
Diğer Ülkeler (94)	693.188	36.110.183
TOPLAM	5.060.681	869.589.790

Şekil 8- Mermer, traverten ham plakalar halindeki ürünün miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 7- Çinko verileri.

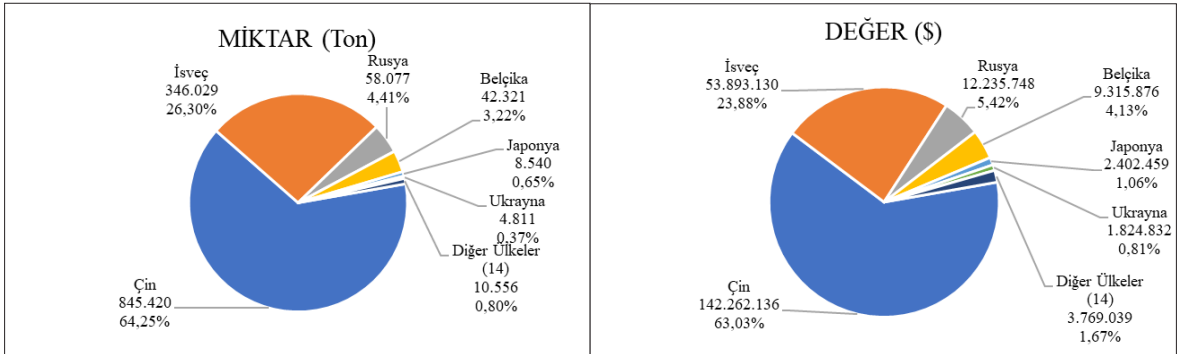
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Belçika	144.661	132.954.200
İran	407.809	54.894.385
İspanya	36.225	34.917.041
Meksika	29.347	25.706.090
Japonya	18.721	19.557.596
Almanya	15.100	15.356.127
Çin	20.339	13.149.499
Güney Kore	11.011	10.987.791
Diğer Ülkeler(13)	51.034	42.934.308
TOPLAM	734.248	350.457.037

Şekil 9- Çinko cevherinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 8- Krom verileri.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	845.420	142.262.136
İsveç	346.029	53.893.130
Rusya	58.077	12.235.748
Belçika	42.321	9.315.876
Japonya	8.540	2.402.459
Ukrayna	4.811	1.824.832
Diğer Ülkeler (14)	10.556	3.769.039
TOPLAM	1.315.754	225.703.220

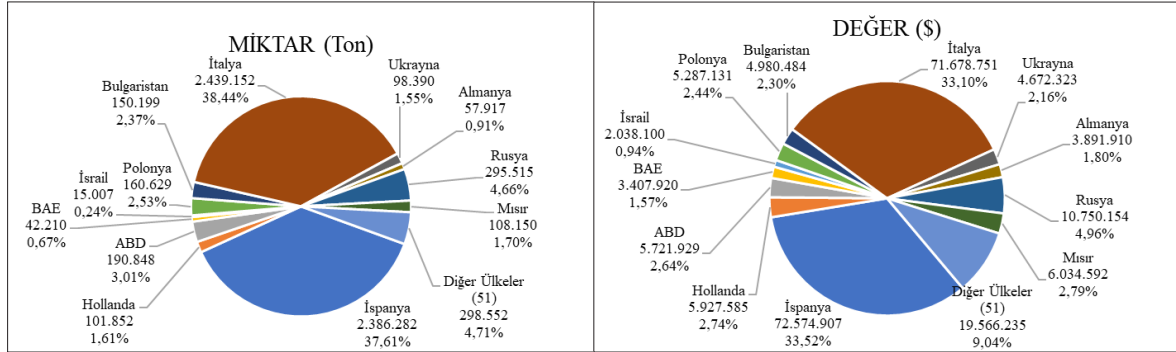
Şekil 10- Krom cevherinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 9- Feldispat değerleri.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
İspanya	2.386.282	72.574.907
Hollanda	101.852	5.927.585
ABD	190.848	5.721.929
BAE	42.210	3.407.920
İsrail	15.007	2.038.100
Polonya	160.629	5.287.131
Bulgaristan	150.199	4.980.484

Çizelge 9'un devamı.

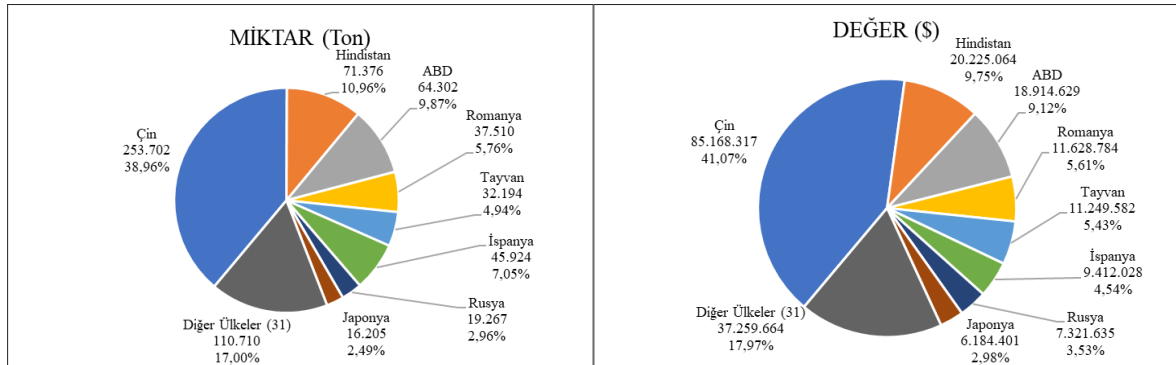
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
İtalya	2.439.152	71.678.751
Ukrayna	98.390	4.672.323
Almanya	57.917	3.891.910
Rusya	295.515	10.750.154
Mısır	108.150	6.034.592
Diğer Ülkeler (51)	298.552	19.566.235
TOPLAM	6.344.702	216.532.021

Şekil 11- Feldispatın miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 10- Tabii boratlar ve konsantreleri verileri.

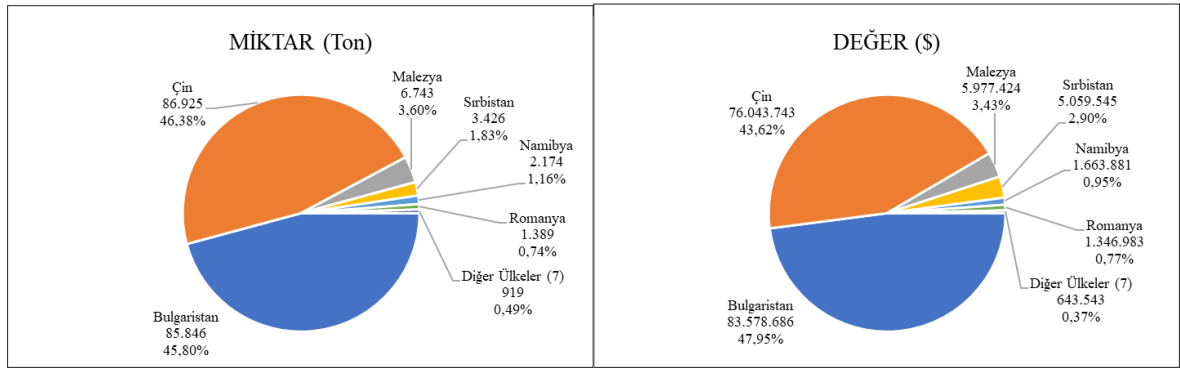
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	253.702	85.168.317
Hindistan	71.376	20.225.064
ABD	64.302	18.914.629
Romanya	37.510	11.628.784
Tayvan	32.194	11.249.582
İspanya	45.924	9.412.028
Rusya	19.267	7.321.635
Japonya	16.205	6.184.401
Diğer Ülkeler (31)	110.710	37.259.664
TOPLAM	651.190	207.364.104

Şekil 12- Tabii boratlar ve konsantreleri miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 11- Bakır verileri.

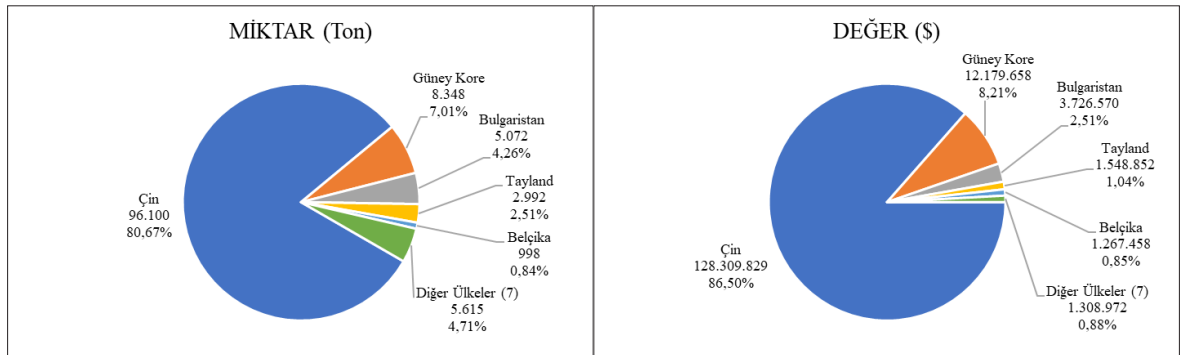
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Bulgaristan	85.846	83.578.686
Çin	86.925	76.043.743
Malezya	6.743	5.977.424
Sırbistan	3.426	5.059.545
Namibya	2.174	1.663.881
Romanya	1.389	1.346.983
Diğer Ülkeler (7)	919	643.543
TOPLAM	187.423	174.313.805

Şekil 13- Bakır cevherinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 12- Kurşun verileri.

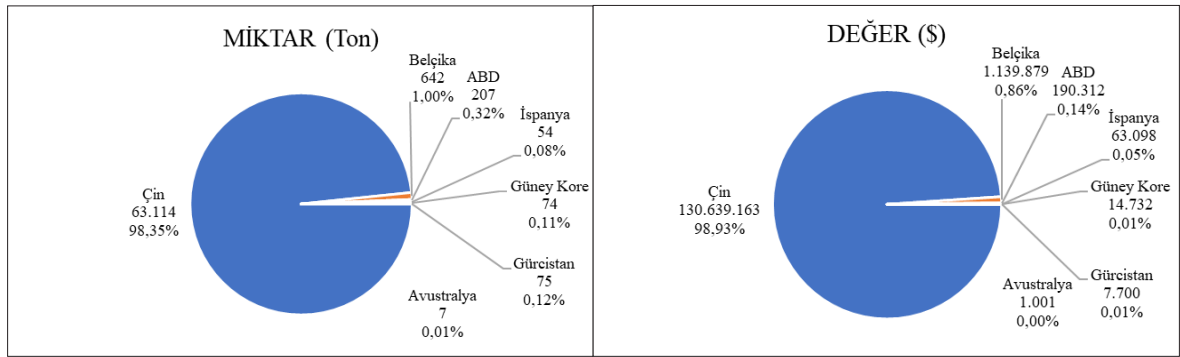
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	96.100	128.309.829
Güney Kore	8.348	12.179.658
Bulgaristan	5.072	3.726.570
Tayland	2.992	1.548.852
Belçika	998	1.267.458
Diğer Ülkeler (7)	5.615	1.308.972
TOPLAM	119.125	148.341.339

Şekil 14- Kurşun cevherinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 13- Diğer kıymetli metal cevherleri ve zenginleştirilmiş kıymetli metal cevherleri.

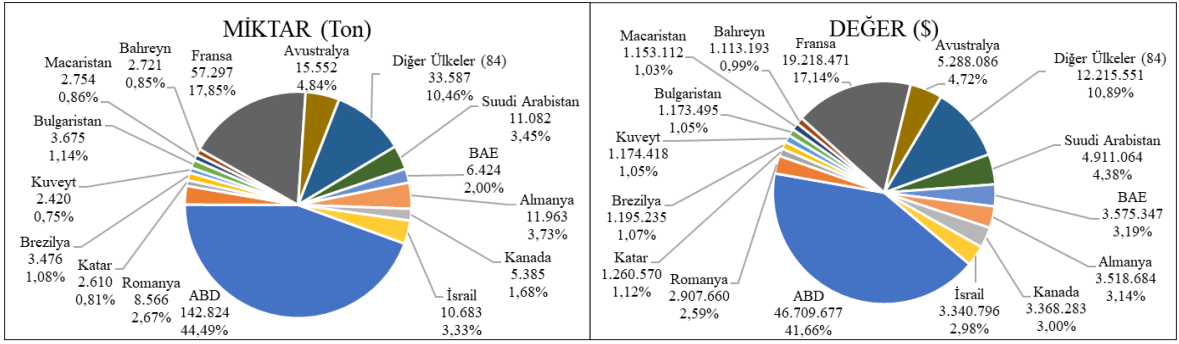
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	63.114	130.639.163
Belçika	642	1.139.879
ABD	207	190.312
İspanya	54	63.098
Güney Kore	74	14.732
Gürcistan	75	7.700
Avustralya	7	1.001
TOPLAM	64.173	132.055.885

Şekil 15- Diğer kıymetli metal cevherleri ve zenginleştirilmiş kıymetli metal cevherlerinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 14-Traverten işlenmiş verileri.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
ABD	142.824	46.709.677
Fransa	57.297	19.218.471
Diğer Ülkeler (84)	33.587	12.215.551
Avustralya	15.552	5.288.086
Suudi Arabistan	11.082	4.911.064
BAE	6.424	3.575.347
Almanya	11.963	3.518.684
Kanada	5.385	3.368.283
İsrail	10.683	3.340.796
Romanya	8.566	2.907.660
Katar	2.610	1.260.570
Brezilya	3.476	1.195.235
Kuveyt	2.420	1.174.418
Bulgaristan	3.675	1.173.495
Macaristan	2.754	1.153.112
Bahreyn	2.721	1.113.193
TOPLAM	321.019	112.123.642

Şekil 16- İşlenmiş travertenin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

1.4. Maden İthalatı

TÜİK verilerine göre 2019 yılında 202.705.472.928\$ olarak gerçekleşen ülkemiz toplam ithalatından %2,82 pay alan madencilik sektörü ithalatı, bir önceki yıla göre %14,59 düşüş ile 5.716.271.191\$ olarak gerçekleşmiştir. Maden ithalatının %66,73'ü enerji hammaddeleri, %21,19'u metalik madenler, %10,61'i endüstriyel hammaddeler ve %1,47'si doğal taşlardan oluşmaktadır. 2019 yılında en fazla ithal edilen maden ürün grupları arasında enerji hammaddeleri 3,81 milyar\$ ile ilk sırada yer alırken, bu ürün grubunu, 1,21 milyar\$ ile metalik cevherler, 606,7 milyon\$ ile endüstriyel mineraller ve en son olarak 83,8 milyon\$ ile doğal taşlar sıralanmıştır.

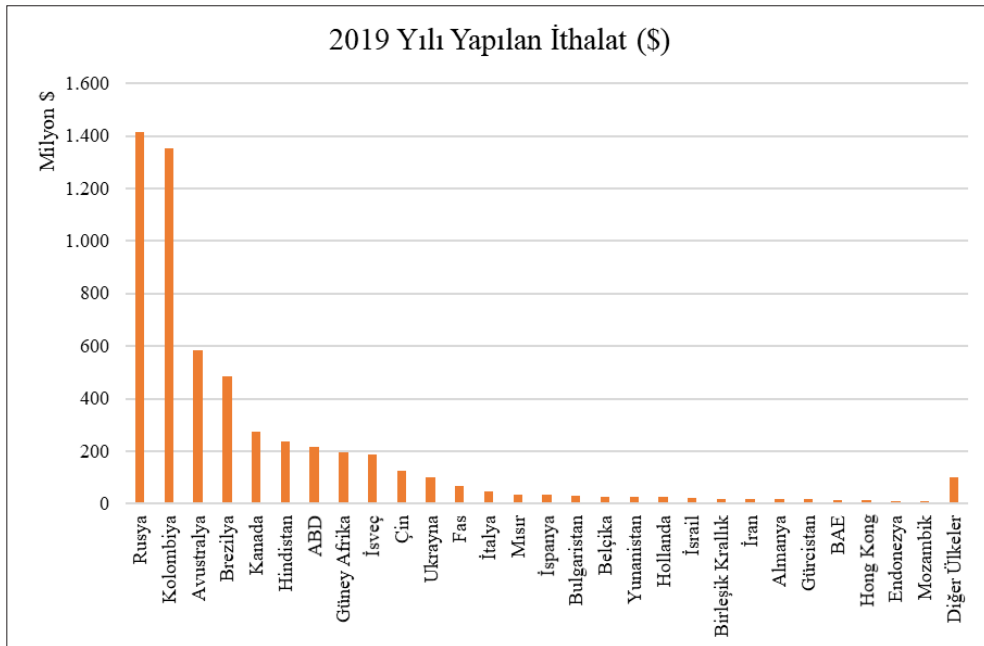
Bu dönemde, taşkömürü 38,14 milyon ton ve 3,6 milyar\$ ile 2019 yılında toplam maden ithalatımız içinde en fazla ithal edilen ürün olurken, demir cevheri ve konsantresi 10,12 milyon ton ve

1,09 milyar\$ ile ikinci, süs taşları 202,3 milyon\$ ile üçüncü, koklaşabilir kömürler 652,7 bin ton ve 193,49 milyon\$ ile dördüncü, fosfatlar 1,03 milyon ton ve 83,2 milyon\$ ile beşinci ve manyezit 76 bin ton ve 62,29 milyon\$ ile altıncı sırada yer almıştır.

2019 yılında madencilik sektörü ithalatının gerçekleştirildiği önemli ülkeler arasında; Rusya Federasyonu 1,41 milyar\$ ile (%24,73 payla) ilk sırada yer alırken, bu ülkeden yapılmış olan ithalatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre %13,02 oranında düşüş kaydetmiştir.

Rusya Federasyonunu sırasıyla; 1,35 milyar\$ ile Kolombiya (%26,96 düşüş), 585 milyon\$ ile Avustralya (%32,02 artış) takip etmiştir. Bu ülkeleri yine sırasıyla; Brezilya, Kanada, Hindistan, ABD, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsveç, Çin ve Ukrayna takip etmiştir (Şekil 17,18) (Çizelge 15, 16, 17).

Endüstriyel Hammaddeler; 2019 yılı endüstriyel hammaddeler ithalatımız toplamda geçen yıla göre

Şekil 17- 2019 yılında maden ithalatı yapılan ülke payları.

%8,21 düşüş ile 606.683.793\$ olarak gerçekleşmiştir. Kükürt 35,22 milyon\$, grafit 9,2 milyon\$, kum 45,77 milyon\$, kaolin ve kaolinli killeri 44,4 milyon\$, refrakter killeri 23,3 milyon\$, fosfatlar 83,2 milyon\$, manyezit 62,29 milyon\$, alçı 3,66 milyon\$, talk 8,76 milyon\$, florit 10,5 milyon\$, süstaşları 202,29 milyon\$ ve zirkonyum silikat 42,54 milyon\$'dır.

Bu grupta ithalat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Hindistan (151,87 milyon\$), Fas (64,68 milyon\$), Çin (49,02 milyon\$), Mısır (31,9 milyon\$), Bulgaristan (29,7 milyon\$) ve Belçika (25,15 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; İspanya, Ukrayna, İsrail ve Birleşik Krallık takip etmektedir.

Çizelge 15- 2019 yılı maden ithalatı yapılan ülke payları ve geçen yıla göre değişimi.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere göre Pay (%)	İthalatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Rusya Federasyonu	14.386.496	1.413.698.923	24,73	-13,02
Kolombiya	18.421.041	1.354.492.790	23,70	-26,96
Avustralya	3.073.722	585.108.872	10,24	32,02
Brezilya	5.608.913	486.682.467	8,51	46,69
Kanada	1.754.613	275.763.240	4,82	43,85
Hindistan	517.970	235.187.775	4,11	44,73
ABD	1.341.399	218.161.089	3,82	-53,44
Güney Afrika Cumhuriyeti	1.738.922	196.812.582	3,44	-33,41
İsveç	1.346.629	189.352.785	3,31	-14,53
Çin	271.176	126.972.115	2,22	-40,05
Ukrayna	791.789	100.335.381	1,76	-18,61
Fas	799.058	65.789.817	1,15	-10,64
İtalya	122.140	48.105.215	0,84	-3,34
Mısır	888.269	36.290.949	0,63	4,55
İspanya	141.052	36.251.406	0,63	-42,21
Bulgaristan	484.015	30.168.035	0,53	-1,18
Belçika	25.557	27.437.015	0,48	-0,12
Yunanistan	347.797	24.479.753	0,43	-10,66
Hollanda	59.354	24.329.295	0,43	14,32
İsrail	202.680	20.413.751	0,36	109,10
Birleşik Krallık	95.887	19.778.155	0,35	-17,96
İran	112.047	18.352.930	0,32	-24,83
Almanya	38.911	16.506.597	0,29	-19,83
Gürcistan	11.372	16.255.262	0,28	-30,22
BAE	1.792	15.102.027	0,26	-44,11
Hong Kong	1.344	14.800.006	0,26	56,22
Endonezya	82.110	9.528.670	0,17	329,56
Mozambik	109.174	9.080.960	0,16	-52,33
Vietnam	40.100	8.990.398	0,16	-34,76
Meksika	13.764	7.587.227	0,13	-21,11
Kazakistan	49.834	6.550.450	0,11	-41,20
Kırgızistan	4.656	6.127.558	0,11	-27,16
Peru	38.086	5.634.003	0,10	358,60

Çizelge 15'in devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere göre Pay (%)	İthalatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Fransa	15.013	5.272.067	0,09	-17,20
Gizli Ülke	145.570	4.609.166	0,08	-51,06
Polonya	10.941	4.419.892	0,08	-64,80
Finlandiya	13.060	3.990.304	0,07	-86,56
Macaristan	10.160	3.758.521	0,07	-24,93
Tayland	1.193	3.729.016	0,07	91,23
Litvanya	19.235	3.273.079	0,06	-5,28
Letonya	16.657	2.921.557	0,05	-15,82
Kuzey Makedonya	11.809	2.694.090	0,05	104,90
Estonya	12.376	2.530.103	0,04	69,55
Senegal	1.484	2.217.269	0,04	2.521,23
Suudi Arabistan	3.473	2.163.924	0,04	-71,00
Portekiz	14.647	2.113.418	0,04	-28,09
Slovakya	4.948	1.759.769	0,03	-6,46
Malezya	1.402	1.707.633	0,03	161,55
Pakistan	6.823	1.564.919	0,03	-8,21
Norveç	3.566	1.385.479	0,02	39,37
Japonya	548	1.128.142	0,02	-6,31
Madagaskar	1.040	1.095.864	0,02	37,61
Guyana	2.543	1.075.462	0,02	-65,45
Avusturya	6.630	1.043.731	0,02	-39,60
Zimbabve	2.634	972.114	0,02	99,77
Sierra Leone	729	958.758	0,02	30,70
Afganistan	4.547	915.832	0,02	50,86
Romanya	1.002	827.359	0,01	-10,96
Libya	8.886	725.824	0,01	-80,79
Yeni Zelanda	903	644.277	0,01	59,29
Belarus	4.547	636.812	0,01	-50,31
Lübnan	51	603.405	0,01	35,95
Katar	562	595.609	0,01	6,84
Arnavutluk	4.525	594.841	0,01	-54,12
Bangladeş	575	333.625	0,01	Geçen yıl ticaret yok
Tunus	1.314	316.252	0,01	6,85
Çekya	413	274.798	0,00	-54,94
Bahreyn	236	269.743	0,00	-96,09
Güney Kore	389	222.046	0,00	-6,44
Trinidad ve Tobago	160	212.034	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Cezayir	175	200.562	0,00	-85,95
Sırbistan	117	197.831	0,00	-44,31
Danimarka	121	195.939	0,00	-28,05

Çizelge 15'in devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere göre Pay (%)	İthalatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Tayvan	133	195.908	0,00	-45,89
Şili	294	163.983	0,00	-99,85
İsviçre	403	144.700	0,00	-1,71
Sri Lanka	95	144.187	0,00	899,08
Kosova	284	141.041	0,00	-82,30
Kayseri Serbest Bölgesi	305	134.055	0,00	6,57
Ürdün	160	120.567	0,00	-62,35
Özbekistan	897	118.529	0,00	-80,34
Sudan	85	102.313	0,00	30,45
Hırvatistan	107	96.883	0,00	-58,16
Arjantin	149	96.667	0,00	14,96
Gabon	86	82.230	0,00	49,06
Umman	50	76.261	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Irak	236	45.405	0,00	-92,17
Botsvana	0,001	32.397	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Singapur	54	32.320	0,00	-67,85
Nijerya	109	28.987	0,00	-45,55
Kotdivuar	125	27.283	0,00	1.044,90
Dominik Cumhuriyeti	0,07	24.001	0,00	487,11
Mauritius	19	21.513	0,00	-83,12
Ege Serbest Bölgesi	20	21.427	0,00	-98,88
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	33	20.505	0,00	-21,08
Tanzanya	41	18.717	0,00	244,76
İrlanda	45	17.012	0,00	-47,11
Azerbaycan	20	16.460	0,00	-82,97
Bursa Serbest Bölgesi	64	14.179	0,00	214,95
Suriye	120	11.918	0,00	-84,93
Türkmenistan	24	10.650	0,00	-97,05
Zambia	27	9.561	0,00	-90,93
Angola	41	5.693	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Malta	45	3.358	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Kenya	0,37	2.629	0,00	2.477,45
Liechtenstein	0,002	1.898	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Kuveyt	0,02	1.600	0,00	-50,75
Kamerun	0,07	1.513	0,00	143,25
Namibya	0,03	1.125	0,00	-99,65
Burkina Faso	0,21	992	0,00	350,91
Kongo Demokratik Cumhuriyeti	0,05	921	0,00	-64,81
Mersin Serbest Bölgesi	8	688	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Malavi	0,022	522	0,00	Geçen yıl ticaret yok
İzmir Serbest Bölgesi	0,88	487	0,00	Geçen yıl ticaret yok

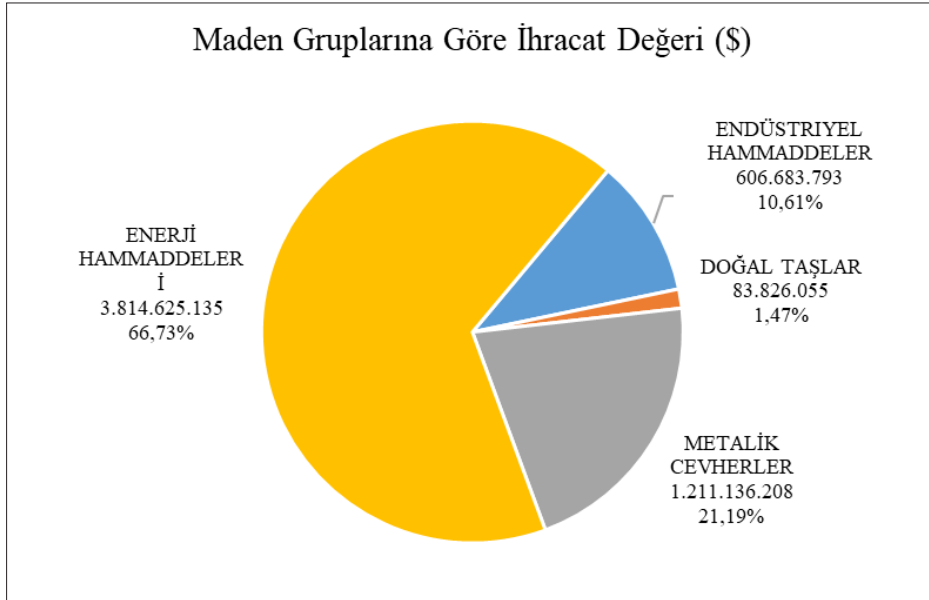
Çizelge 15'in devamı.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere göre Pay (%)	İthalatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Liberya	0,25	414	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Gine	0,002	363	0,00	-99,21
San Marino	0,38	246	0,00	-44,09
Ermenistan	5	226	0,00	-8,87
Tacikistan	0,12	176	0,00	Geçen yıl ticaret yok
Etiyopya	0,04	117	0,00	Geçen yıl ticaret yok
TOPLAM	53.260.762	5.716.271.191	100,00	-14,59

Çizelge 16- İthalatın maden gruplarına göre dağılımı (2019).

	İTHALAT			
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	Toplamdaki Değere Göre Pay (%)	İthalatın Geçen Yıla Göre Değer Değişimi (%)
Endüstriyel Hammaddeler	3.493.774	606.683.793	-9,91	-8,21
Doğal Taşlar	228.950	83.826.055	-11,33	-20,21
Metalik Cevherler	10.664.810	1.211.136.208	-5,93	-4,35
Enerji Hammaddeleri	38.873.228	3.814.625.135	-0,87	-18,15
GENEL TOPLAM	53.260.762	5.716.271.191	-2,61	-14,59

Kaynak: TÜİK, 2020

Şekil 18- Maden gruplarına göre ihracat değerleri payı.

Doğaltaşlar; 2019 yılı doğaltaş ithalatımız toplamda geçen yıla göre %20,21 düşüş ile 83.526.055\$ olarak gerçekleşmiştir. İşlenmiş mermer 28,95 milyon\$, işlenmiş granit 46,82 milyon\$ ve işlenmiş kayagan taşı 1,13 milyon\$'dır.

Bu grupta ithalat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Hindistan (27,06 milyon\$), İtalya (14,47 milyon\$),

Vietnam (8,99 milyon\$), İspanya (8,52 milyon\$) ve İran (7,08 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; Yunanistan, Çin, Kuzey Makedonya, Fransa ve Portekiz takip etmektedir.

Metalik Cevherler; 2019 yılı metalik cevher ithalatımız toplamda geçen yıla göre %4,35 düşüş ile 1.211.136.208\$ olarak gerçekleşmiştir. Demir

1,09 milyar\$, bakır 15,98 milyon\$, alüminyum 15,63 milyon\$, krom 38,77 milyon\$, titanyum 12,1 milyon\$, demir veya çeliğin imalinden elde edilen döküntüler cüruf ve molozlar 28,77 milyon\$'dır.

Bu grupta ithalat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Brezilya (480,39 milyon\$), İsveç (189,28 milyon\$), Kanada (145,81 milyon\$), Güney Afrika Cumhuriyeti (97,25 milyon\$), Rusya Federasyonu (82,49), Ukranya (76,55 milyon\$) ve Hindistan (55,68 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; Gürcistan, Çin, Avustralya, Yunanistan ve Kırgızistan takip etmektedir.

Enerji Hammaddeleri; 2019 yılı enerji hammaddeleri ithalatımız toplamda geçen yıla göre %18,15 düşüş ile 3.814.625.135\$ olarak gerçekleşmiştir. Taşkömürü 3,6 milyar\$, turba 12,87 milyon\$, koklaşabilir kömürler 193,49 milyon\$ ve Bitüm 5,06 milyon\$'dır.

Bu grupta ithalat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Kolombiya (1,35 milyar\$), Rusya Federasyonu (1,33 milyar\$), Avustralya (570 milyon\$), ABD (204 milyon\$), Kanada (129,77 milyon\$), Güney Afrika Cumhuriyeti (94,7 milyon\$) ve Çin (58,98 milyon\$) yer almaktadır. Bu ülkeleri sırasıyla; İtalya, Hollanda, Mozambik ve Endonezya takip etmektedir.

1.4.1. Maden İthalatında İlk 10 Ürün'e Ait Veriler

Maden ithalat ürünlerini değer (\$) bazında incelediğimizde ilk 10 sıralama; taş kömürü, demir, süs taşları, koklaşabilir kömürler, fosfatlar, manyezit, işlenmiş granit, kum, kaolin ve kaolinli killer, zirkonyum silikat şeklindedir (Çizelge 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27). İlk 10 üründe toplam 5.414.330.798\$ ithalat gerçekleşmiştir. Toplam maden ithalatımızdaki 10 ürünün payı %94,7 civarındadır (Şekil 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29).

Çizelge 17- Maden ithalatının geçen yıla göre değişimi (2019).

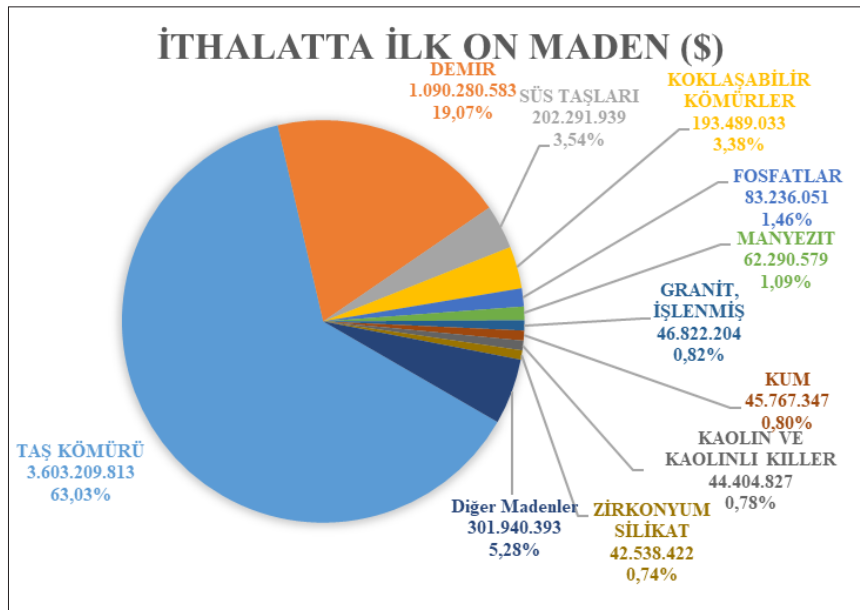
2019 YILI	İTHALAT		İthalatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER				
Tuzlar	155.054	6.882.886	-45,37	-42,47
Kavrulmamış Demir Piritleri	560	265.518	-9,98	-18,40
Kükürt	320.806	35.221.338	-13,24	-36,19
Grafit	10.417	9.215.731	-6,10	-22,16
Kum	1.147.371	45.767.347	17,49	13,04
Kuvars	6.424	1.751.371	16,28	17,80
Kuvarzit	70	246.770	964,13	2.105,47
Kaolin ve Kaolinli Killer	294.677	44.404.827	-22,80	-19,86
Bentonit	1.992	1.283.467	-42,47	-26,32
Refrakter Killer	224.417	23.305.477	-21,69	-22,02
Andaluzit, Disten, Sillimanit	13.834	5.264.287	25,55	29,11
Fosfatlar	1.031.130	83.236.051	4,23	4,23
Barit	5.689	2.706.538	25,89	6,85
Tripolit, Diatomit, Kiselgur	2.026	1.427.340	-27,64	-31,58
Pomza (Sünger Taşı)	3.082	89.667	-59,87	-63,48
Zımpara Taşı ve Diğer Tabii Aşındırıcılar	3.365	1.079.641	5,59	2,90
Çakıлтаşı, Çakmaktaşı, Mıdır, Cüruf, Moloz	1.038	301.244	-7,52	-27,25
Dolomit	8.382	1.187.996	42,82	-36,35
Manyezit	76.152	62.290.579	-21,24	-25,69

Çizelge 17'nin devamı.

2019 YILI	İTHALAT		İthalatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
Alçı Taşı, Alçılar	31.087	3.664.668	-84,51	-44,59
Kireç ve Kireçtaşları	3.845	1.001.559	-27,95	-25,69
Mika	445	549.413	-13,99	-16,75
Talk	27.377	8.758.458	-10,20	-9,90
Feldispat	29.255	2.666.440	-38,90	-36,80
Florit	46.917	10.516.597	-53,69	-43,13
Lösit, Nefelin ve Siyenit Nefelin	2.961	1.038.034	-0,24	-2,12
Perlit	172	61.749	51,55	11,62
Vermikülit	4.714	1.860.452	91,82	104,43
Lüle Taşı	2,3	2.200	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Boya Hammaddeleri	141	39.901	93,03	25,12
Süs Taşları	29	202.291.939	88,65	15,28
Zirkonyum Silikat	25.056	42.538.422	-15,73	-18,06
Diğer Endüstri Mineralleri	15.288	5.765.886	2,28	-6,30
TOPLAM	3.493.774	606.683.793	-9,91	-8,21
DOĞAL TAŞLAR				
Mermer, Traverten Ham Blok ve Plakalar Halinde	18.480	4.426.764	48,49	49,63
Mermer, İşlenmiş	55.108	28.948.695	70,87	28,86
Traverten, İşlenmiş	1.659	291.789	-5,66	-26,74
Granit, Ham	2.354	367.434	65,83	-1,42
Granit, İşlenmiş	140.944	46.822.204	-29,03	-38,06
Kayagan Taşı (Arduvaz), Ham	1.277	207.823	50,52	41,83
Kayagan Taşı (Arduvaz), İşlenmiş	2.944	1.128.534	-35,64	-40,34
Yontulmaya veya İnşaata Elverişli Diğer Taşlar	6.186	1.632.812	-2,21	32,82
TOPLAM	228.950	83.826.055	-11,33	-20,21
METALİK CEVHERLER				
Demir	10.124.300	1.090.280.583	-5,70	9,53
Manganez	1.802	1.357.763	153,31	119,10
Bakır	10.292	15.980.142	-87,57	-89,17
Nikel	0,19	1.780	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Kobalt	2	64.778	1.909,00	829,78
Alüminyum	38.795	15.626.993	-3,69	-11,84
Kurşun	2.380	875.963	1.141,88	709,61
Çinko	5.587	802.407	-42,98	-52,69
Krom	177.406	38.766.350	-8,11	-26,48
Tungsten (Volfram)	0,025	1.553	-99,64	-99,62

Çizelge 17'nin devamı.

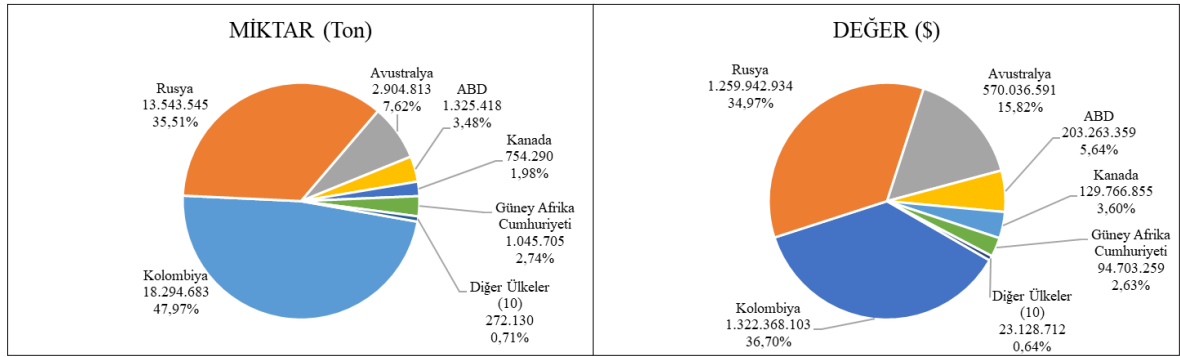
2019 YILI	İTHALAT		İthalatın Geçen Yıla Göre Değişimi	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (%)	DEĞER (%)
Molibden	19	290.383	3.379,13	1.522,52
Titanyum	28.737	12.103.107	-14,64	4,41
Gümüş	0,023	6.313	Geçen Yıl Ticareti Yapılmamıştır	
Diğer Kıymetli Metal Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kıymetli Metal Cevherleri	4.641	6.093.946	-47,39	-25,46
Antimuan	71	55.194	-46,36	-77,94
Demir Veya Çeliğin İmalinden Elde Edilen Döküntüler, Cüruf ve Molozlar	270.764	28.767.905	16,53	-3,30
Diğer Metalik Cevherler	15	61.048	454,01	129,73
TOPLAM	10.664.810	1.211.136.208	-5,93	-4,35
ENERJİ HAMMADDELERİ				
Taş Kömürü	38.140.585	3.603.209.813	-0,49	-17,88
Turba	66.653	12.867.931	-2,27	-0,92
Koklaşabilir Kömürler	652.703	193.489.033	-19,52	-24,34
Bitümler	13.286	5.058.358	171,21	31,56
TOPLAM	38.873.228	3.814.625.135	-0,87	-18,15
GENEL TOPLAM	53.260.762	5.716.271.191	-2,61	-14,59

Şekil 19- Maden ithalatında ilk on madenin değer payları.

Çizelge 18- Taş kömürü verileri.

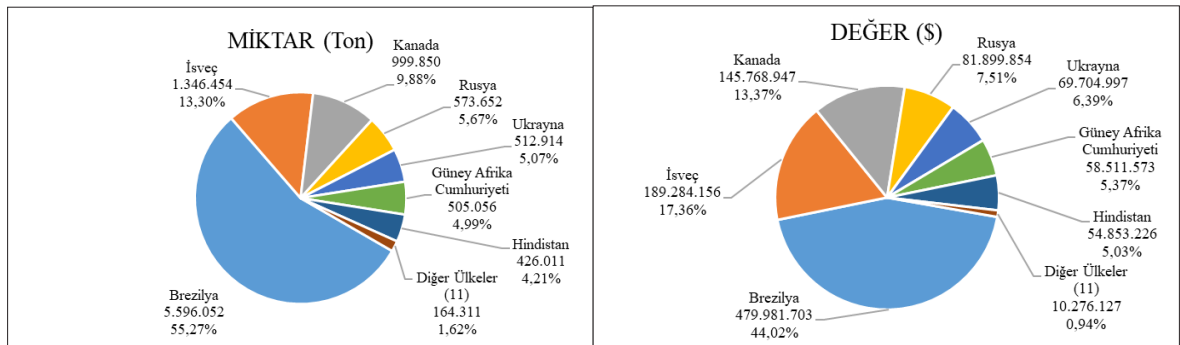
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Kolombiya	18.294.683	1.322.368.103
Rusya	13.543.545	1.259.942.934
Avustralya	2.904.813	570.036.591
ABD	1.325.418	203.263.359
Kanada	754.290	129.766.855
Güney Afrika Cumhuriyeti	1.045.705	94.703.259
Diğer Ülkeler (10)	272.130	23.128.712
TOPLAM	38.140.585	3.603.209.813

Şekil 20- Taşkömürünün miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 19-Demir verileri.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Brezilya	5.596.052	479.981.703
İsveç	1.346.454	189.284.156
Kanada	999.850	145.768.947
Rusya	573.652	81.899.854
Ukrayna	512.914	69.704.997
Güney Afrika Cumhuriyeti	505.056	58.511.573
Hindistan	426.011	54.853.226
Diğer Ülkeler (11)	164.311	10.276.127
TOPLAM	10.124.300	1.090.280.583

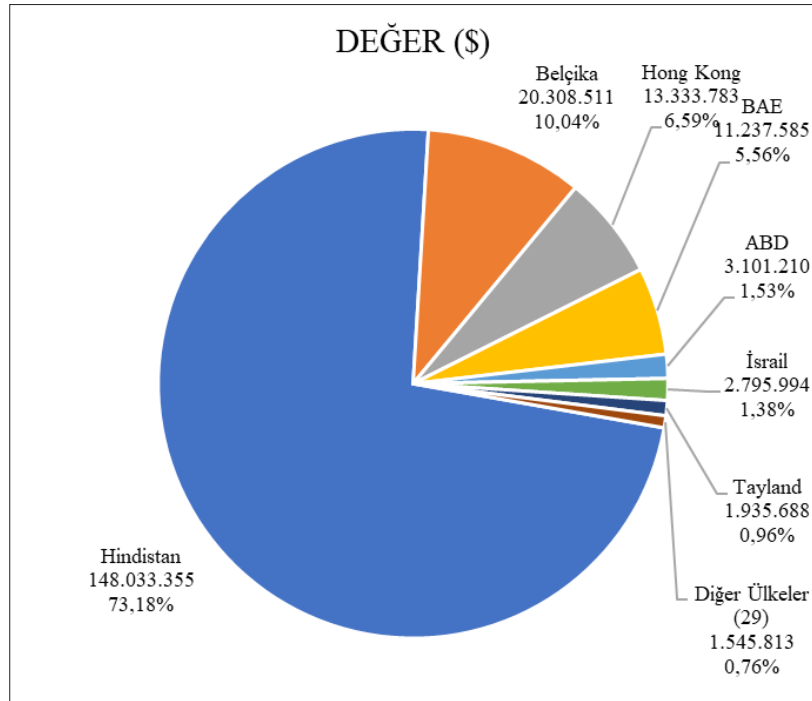

Şekil 21- Demir cevherinin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 20- Süs taşları verileri.

ÜLKELER	DEĞER (\$)
Hindistan	148.033.355
Belçika	20.308.511
Hong Kong	13.333.783
BAE	11.237.585
ABD	3.101.210
İsrail	2.795.994
Tayland	1.935.688
Diğer Ülkeler (29)	1.545.813
TOPLAM	202.291.939

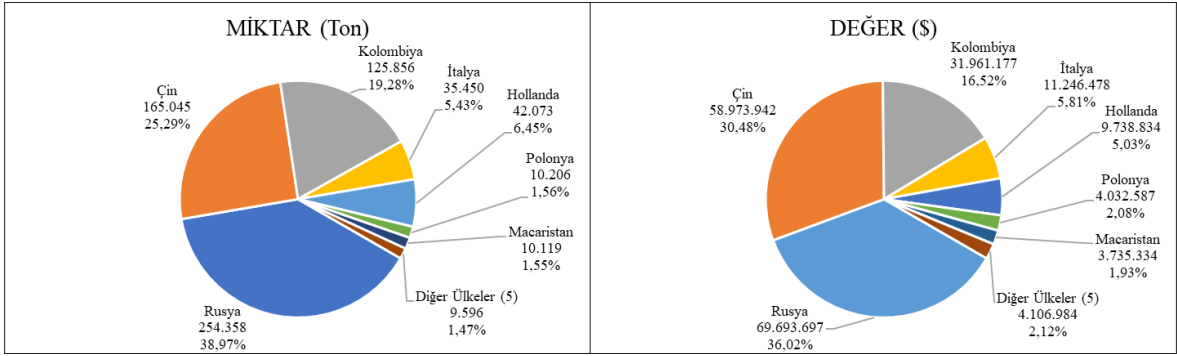
*Not: Süs taşlarında miktarlar “kg” ve “karat” olarak verildiğinden çizelgede ve grafikte verilmesi uygun görülmemiştir.

Şekil 22- Süs taşlarının değere göre ülke payları.

Çizelge 21- Koklaşabilir kömür verileri.

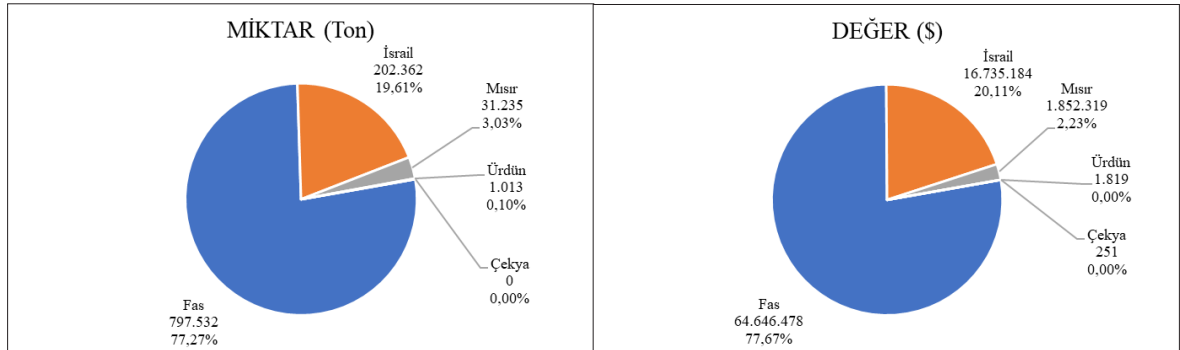
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Rusya	254.358	69.693.697
Çin	165.045	58.973.942
Kolombiya	125.856	31.961.177
İtalya	35.450	11.246.478
Hollanda	42.073	9.738.834
Polonya	10.206	4.032.587
Macaristan	10.119	3.735.334
Diğer Ülkeler (5)	9.596	4.106.984
TOPLAM	652.703	193.489.033

Şekil 23- Koklaşabilir kömürün miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 22- Fosfat verileri.

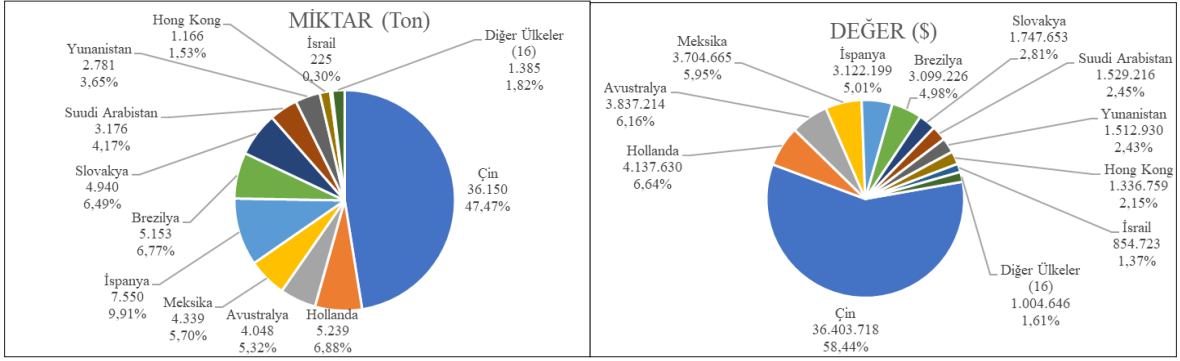
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Fas	797.532	64.646.478
İsrail	202.362	16.735.184
Mısır	31.235	1.852.319
Ürdün	1.013	1.819
Çekya	0,025	251
TOPLAM	1.031.130	83.236.051

Şekil 24- Fosfatın miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 23- Manyezit verileri.

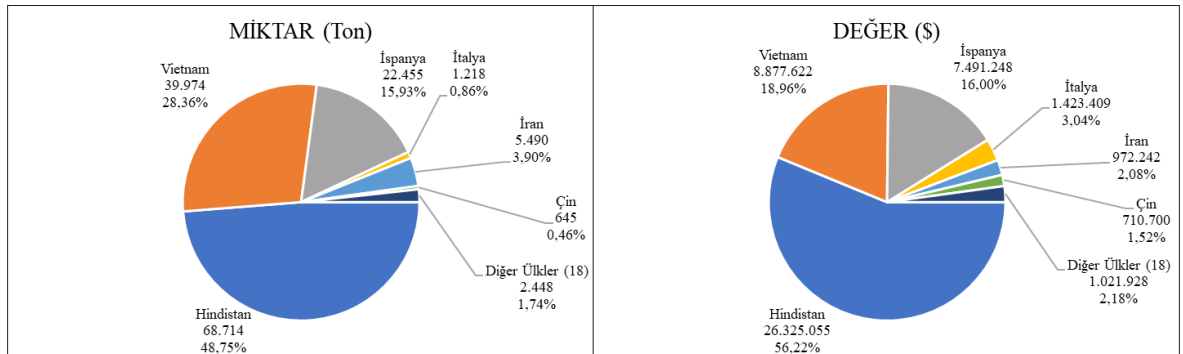
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Çin	36.150	36.403.718
Hollanda	5.239	4.137.630
Avustralya	4.048	3.837.214
Meksika	4.339	3.704.665
İspanya	7.550	3.122.199
Brezilya	5.153	3.099.226
Slovakya	4.940	1.747.653
Suudi Arabistan	3.176	1.529.216
Yunanistan	2.781	1.512.930
Hong Kong	1.166	1.336.759
İsrail	225	854.723
Diğer Ülkeler (16)	1.385	1.004.646
TOPLAM	76.152	62.290.579

Şekil 25- Manyezitin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 24- Granit (işlenmiş) verileri.

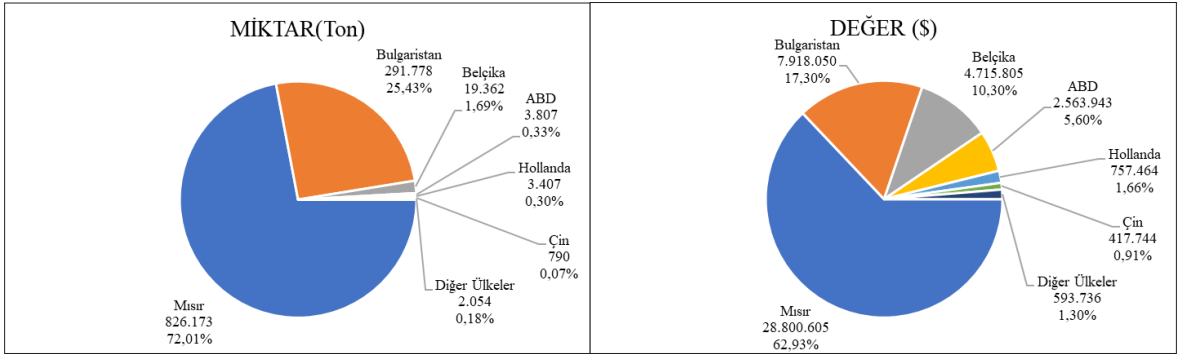
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Hindistan	68.714	26.325.055
Vietnam	39.974	8.877.622
İspanya	22.455	7.491.248
İtalya	1.218	1.423.409
İran	5.490	972.242
Çin	645	710.700
Diğer Ülkeler (18)	2.448	1.021.928
TOPLAM	140.944	46.822.204

Şekil 26- İşlenmiş granitın miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 25- Kum verileri.

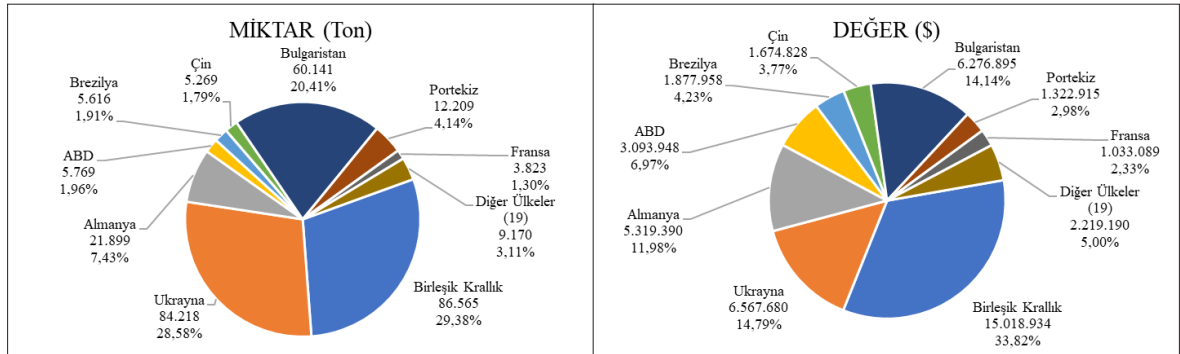
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Mısır	826.173	28.800.605
Bulgaristan	291.778	7.918.050
Belçika	19.362	4.715.805
ABD	3.807	2.563.943
Hollanda	3.407	757.464
Çin	790	417.744
Diğer Ülkeler	2.054	593.736
TOPLAM	1.147.371	45.767.347

Şekil 27- Kumun miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 26- Kaolin ve kaolinli killere ait veriler.

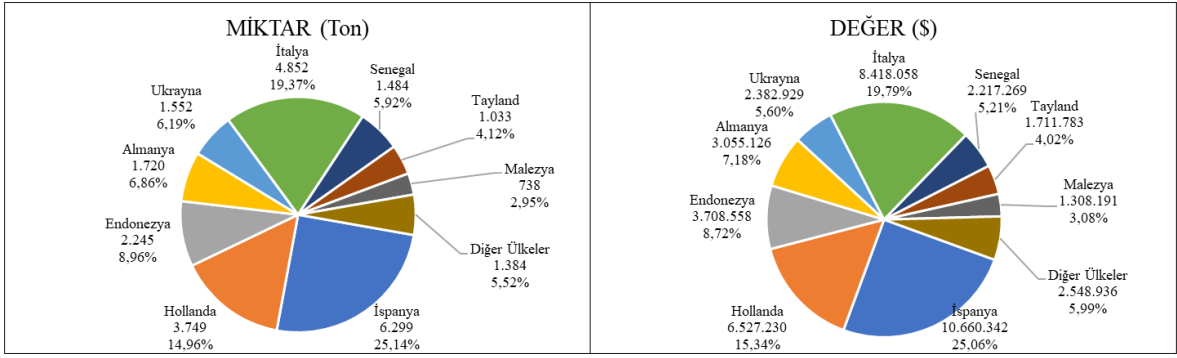
ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
Birleşik Krallık	86.565	15.018.934
Ukrayna	84.218	6.567.680
Almanya	21.899	5.319.390
ABD	5.769	3.093.948
Brezilya	5.616	1.877.958
Çin	5.269	1.674.828
Bulgaristan	60.141	6.276.895
Portekiz	12.209	1.322.915
Fransa	3.823	1.033.089
Diğer Ülkeler (19)	9.170	2.219.190

Şekil 28- Kaolin ve kaolinli killerin miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Çizelge 27- Zirkonyum silikat verileri.

ÜLKELER	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
İspanya	6.299	10.660.342
Hollanda	3.749	6.527.230
Endonezya	2.245	3.708.558
Almanya	1.720	3.055.126
Ukrayna	1.552	2.382.929
İtalya	4.852	8.418.058
Senegal	1.484	2.217.269
Tayland	1.033	1.711.783
Malezya	738	1.308.191
Diğer Ülkeler	1.384	2.548.936
TOPLAM	25.056	42.538.422

Şekil 29- Zirkonyum silikatın miktar ve değerlerine göre ülke payları.

Değinilen Belgeler

TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu), www.tuik.gov.tr,
05/03/2020